
SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE RI TAS

3 2044 097 065 791

CORDERII

COLLOQUIORUM CENTURIA SELECTA :

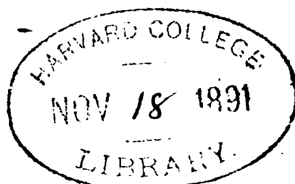
IN USUM TIRONUM.

Illud quidem minime verendum eſt, ne laborem ſtudiorum pueri difficilius tolerent ; neque enim ulla ætas minus fatigatur.

QUINCT.

EDITIO PRIMA PORTSMUTHIENSIS.

EDITA CAROLO TAPPAN :
Portimuthi, In Republica Neo-Hantonia.
1810.

HARVARD COLLEGE
NOV 18 1891
LIBRARY

CORDERII

COLLOQUIORUM CENTURIA SELECTA, &c.

COLL. I.

A. QUID agis?

B. Repeto mecum.

A. Quid repetis?

B. Penſum quod præceptor præcripſit nobis hodie.

A. Teneſne momoria?

B. Sic opinor.

A. Repetamus una, ſic uterque noſtrum pronunciabit rectius coram præceptore.

B. Incipe tu igitur, qui provocaviſti me.

A. Age, eſto attentus, ne ſinas me aberrare.

B. Sum promptior ad audiendum, quam tu ad pronunciandum.

B. Cur non ſcripſiſti ?

A. Quia fui occupatus heſterno die.

B. Accipe meum librum et deſcribe.

A. Non ignoras me ſcribere lentius, et tu deſcripſeris totam citius quam ego quatuor aut quinque verſiculos.

B. Quære alium ſcriptoram tibi, non poſſum dare operam tibi nunc.

A. Cur non ?

B. Eſt mihi aliud negotium, idemque perneceſſarium.

A. Nolo urgere, nec poſſum quidem, ſed ſaltem commoda tuum codicem.

B. Accipe, utere ut libet, modo ne abutare.

A. Eſt nihil quod verearis hic.

COLL. VII.

A. Unde venis ?

B. Venio inferne.

A. Sede nunc ad menſam, et mane in cubiculo donc redi ero .

B. Quid agam interea ?

A. Ediſce prælectionem in craſtinum diem, ut reddas eam mihi anta cœnam.

B. Edidici jam, præceptor.

A. Lude igitur.

B. Sed habeo nullos colluſores.

A. Invenies nonnullos in hâc viciniá, ex tuis condiſcipulis etiam.

B. Non curo id nunc ; malim (ſi placet tibi) ediſcere de catechiſmo in Dominicum diem.

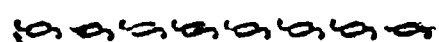
A. Ut libet.

B. Si quis quærat te, quid dicam illi ?
A. Dic me prodiisse, sed reversurum mox.

COLL. VIII.

A. Visne dare mihi unicam pennam ?
B. Non dantur mihi
A. Hem ! negas mihi tantillam rem ? Quid si rogarem magnum quiddam ?
B. Fortasse ferres repulsam.
A. Credo equidem ; age, non peto dono visne commodare ? reddam tibi cras.
B. Non recuso, modo ne abutaris.
A. Non abutar.
B. Cave ne moveas pedem hinc antequam redeam.
A. Movebo nusquam, dummodo redeas mature alioqui non expectabo tuum reditum.

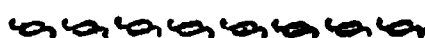
COLL. IX.

A. Visne commodare mihi tuum Terentium ?
B. Volo equidem, modo repetas illum à Condo, cui dedi uteadum.
A. Quo signo vis repetam ?
B. Nempe hôc, quod habeo ejus epistolas.
A. Id est satis mihi.
B. Sed quando reddes ?
A. Quum descripsero contextum in tres aut quatuor pælectiones.
B. Matura igitur, ne incommodes meo studio.

A. Maturabo.

B. Sed heus ! cura ne macules, alioqui ægrè commodabo posthac.

A. Nempe essem indignus beneficio.

COLL. X.

A. Vidistine librum meum ?

B. Quem librum quæris ?

A. Ciceronis epistolas.

B. Ubi reliquisti ?

A. Oblitus sum in scholâ.

B. Fuit tua negligentia.

A. Fateor, sed interim indica, si scias quem accepisse.

B. Cur non adis præceptorem ? solet (ut scis) aut ferre ea quæ relicta sunt à nobis in museolum aut dare alicui qui reddat.

A. Mones bene, quam obliviosus sum qui non cogitaveram istud !

COLL. XI.

A. Potesne dare mutuò mihi aliquantulum pecuniæ ?

B. Quantum petis ?

A. Quinque asses, si est commodum tibi.

B. Non habeo tot.

A. Quot igitur ?

B. Tantum quatuor.

A. Bene sanè, da mihi istos quatuor.

B. Dabo dimidium si vis.
A. Cur non totum ?
B. Quia opus est mihi duobus.
A. Da mihi duos igitur, quæso.
B. Sed non sufficient tibi.
A. Petam ab aliquo alio.
B. Accipe hos duos igitur ; quando reddes ?
A. Die Saturni, ut spero, cùm pater venerit ad forum.
B. Esto mèmor igitur.
A. Ne timeas.

COLL. XII.

A. Da mutuò mihi duas asses.
B. Nunc non est facilè mihi dare mutuo.
A. Quid obstat ? Scio te accepisse pecuniam hesterno-die.
B. Accepi quidem, sed libri sunt emendi, et alia necessaria mihi.
A. Nolo remorari tuum commodum.
B. Ubi emero quæ sunt opus mihi, si quid supersit dabo mutuo.
A. Interea igitur expectabo sperans ; sed quid si nihil superstiterit tibi ?
B. Dicam tibi statim, ne expectes diutius frustra.
A. Quando emes ea quæ decrevisti ?
B. Cras, ut spero, aut ad summum perendie.

COLL. XIII.

A. Abiitne tuus pater ?
B. Abiît.
A. Quotâ horâ ?
B. Primâ pomeridianâ.
A. Quid dixit tibi ?
B. Monuit me multis verbis ut ſtuderem diligenter.
A. Utinam facias ſic.
B. Faciam, Deo juvante.
A. Deditne tibi pecuniam ?
B. Ut ſolet ferè.
A. Quantûm ?
B. Nihil ad te.
A. Fateor ; ſed tamen quid facies iſtá pecuniâ ?
B. Emam chartam, et ulia quæ ſunt opus mihi.
A. Quid ſi amiſeris ?
B. Ferendum erit æquo animo.
A. Quid ſi forté egero, dabiſne mutuo ?
B. Dabo mutuó, et libenter quidem.
A. Ago tibi gratias.

COLL. XIV.

A. Ubi eſt tuus pater nunc ?
B. Puto eum eſſe Lugduni.
A. Quid agit illîc ?
B. Negotiatur.
A. E quo tempore ?
B. Ab ipſo initio mercatûs.
A. Miror valde quî audeat commorari illic tam diu, cùm ſit tanta peſtilentia in eâ urbe.
B. Non eſt adeó mirandum.

A. Itane videtur tibi ?

B. Ita, profectò, nam fuit aliàs in majore periculo, sed Dominus Deus custodivit eum semper.

A. Credo equidem, et custodiet eum adhuc. Sed quando est reversurus ?

B. Nescio, expectamus in horas.

A. Deus reducat illum.

B. Ita precor.

A. Quonam abis nunc ?

B. Rectè domum, vale.

A. Vale tu quoquè.

COLL. XV.

A. Quid es ita lætus ?

B. Quia pater meus modo venit.

A. Aîntu, unde venit ?

B. Londino.

A. Quando advenit ?

B. Modo ; ut dixi tibi jam.

A. Jamne salutavisti ?

B. Salutavi quum descenderet ex equo.

A. Quid ampliùs fecesti illi ?

B. Detraxi calcaria et ocreas.

A. Miror te non mansisse domi propter ejus adventum.

B. Nec ille permisisset, nec ego vellem, præsertim nunc, cùm prœlectio est audienda.

A. Consulis bene tibi, qui habeas rationem temporis : Sed valetne pater ?

B. Rectè, Dei beneficio.

A. Equidem plurimùm gaudeo, tuâ causâ et ejus, quòd rediêrit peregrè salvus.

B. Facis ut decet amicum, ſed colloquemur cras pluribus verbis.

A. Vide præceptorem, qui jam ingreditur ſcholam.

B. Eamus auditum prælectionem.

COLL. XVI.

A. Ubi eſt tuus frater?

B. Ivit domum modo.

A. Quid eò?

B. Petitum nobis opſonium.

A. Quid opus eſt vobis opſonio nunc?

B. In merendam.

A. An non habetis in arcâ veſtrâ?

B. Non.

A. Quid ita non?

B. Quia mater non ſolet dare nobis opſonium, niſi in præſens tempus.

A. Nempe, quia novit vos eſſe guloſos.

B. Quomodo ſumus guloſi?

A. Quia fortaſſe devoratis uno convictu quod datum fuerat in tres.

B. Tace, ego dicam præceptori te vocare nos guloſos.

A. Tace, ego dicam præceptori fratrem tuum diſcurrere perpetuò.

B. Atqui non ſolet prodire niſi cum bonâ veniâ præceptoris.

A. Atqui fallit præceptorem.

B. Quomodo fallit eum?

A. Nam non eſt mens præceptoris, ut prodeat ter quotidie.

B. Sine illum venire, videbis quid respondeat.
A. Imò, videat quid respondeat præceptori.

COLL. XVII.

A. Quando expectas reditum patris?
B. Ad octavum diem hinc.
A. Quî scis diem?
B. Pater ipse scripsit ad me.
A. Adventus ejus, ut spero, ditabit te.
B. Ero ditior Crœso, si venerit bene nummatus.
A. Reddes mihi mutuum tunc?
B. Ne dubites, quin si tibi opus erit ampliùs, non modò reddam mutuum, sed etiam referam gratiam.
A. Quomodo?
B. Dabo mutuam pecuniam vicissim.
A. Nihil opus erit ut spero.
B. At nescis quid possit accidere.
A. Ago tibi gratias; saluta patrem, ubi redierit, meo nomine.
B. Faciam ita: vale.
A. Vale tu quoquè.

COLL. XVIII.

A. Cur rides solus?
B. Quid refert tibi?
A. Quia fortasse rides me.
B. Unde oritur ista suspicio?
A. Quia es malus.
B. Omnes sumus mali quidem, at ego non sum pejor te. Nemo ridet igitur, nisi irrideat aliquem?

A. Non intelligo sic, sed qui ridet solus, ut audivi sæpe, aut est stultus, aut cogitat aliquid mali.

B. Nescio cujus sententia ista sit, sed cujuscunque sit non est perpetuò vera; tamen accipio admonitionem in bonam partem, et moneo te vicissim, ut caveas esse suspiciosus, nàm mors est aptissima timidis et suspiciosis, ut est in nostro morali carmine.

A. Memini, boni consulo tuam admonitionem.

COLL. XIX.

A. Quantum pecuniæ habes?

B. Assem cum semisse; quantum habes tu?

A. Non tantum.

B. Quantum igitur?

A. Unicum assem.

B. Vis dare mutuò mihi?

A. Est mihi opus.

B. In quem usum?

A. Ad emendam chartam.

B. Reddam tibi hodie.

A. Addendum fuit, Deo juvante.

B. Sic præceptor docet ex verbo Dei, sed non possum assuescere.

A. Fac assuescas.

B. Quomodo id fiet?

A. Si cogites sæpe nos sic pendere a Deo ut possimus facere nihil sine ejus auxilio.

B. Das mihi bonum consilium.

A. Quale velim dari mihi.

B. Sed ut redeamus ad propositum, dabis mutuo mihi istum assem?

A. Miror te petere mutuò a me qui habes plùs quàm ego.

B. Est quidam scholasticus transiens hac, qui ostentat librum venalem.

A. Quid tum ?

B. Cupio emere, quia indicat villiùs quàm noster bibliopola.

A. Accipe, sed quæso, unde reddes tam cito ?

B. A cœnâ ibo domun, ut petam à matre.

A. Quid si nolit dare tibi ?

B. Non cunctabitur, cùm ostendero illi librum.

COLL. XX.

A. Accepi percuniam à patre hodie, si fortê tibi est opus.

B. Nihil opus est nunc, sad tamen ago tibi gratias maximas, quod pro tuà liberalitate ultro offers mihi beneficium ; nam quotusquisque facit id ?

A. Credo paucissimos, tamen tu provocàsti me sæpe beneficiis.

B. Illa fuerunt adeò parva, ut non sint digna commemoratione.

A. Non est parvum beneficium, quod profectum est ab optimaâ voluntate.

B. Utinam expenderemus tam beneficia Dei erga nos, quam solemus hominum.

A. Ille faxit, ut exerceamus nos in eâ cogitatione, et sæpius, et diliigentiùs.

B, Illud frofectò est necessarium, si volumus experiri ejus benignitatem sæpius erga nos.

COLL. XXI.

A. Quid ſibi vult quòd abſueris hâc tota hebdomade.

B. Oportuit me manere domi.

A. Quamobrem?

B. Ut adeſſem matri, quæ ægrotabat.

A. Quid officium præſtabas illi?

B. Legebam ei ſæpius.

A. Quid legebas?

B. Aliquid ex ſacris literis.

A. Iſtud fuit ſanctum et laudabile miniſterium; utinam omnes ſic ſtuderent verbo Dei. Sed quid agebas nihil aliud?

B. Quoties erat opus miniſtrabam illi cum ancillâ.

A. Suntne hæc vera?

B. Habeo teſtimonium.

A. Profer illud.

B. Ecce!

A. Quis ſcripſit?

B. Noſter famulus, nomine matris.

A. Agnoſco manum ejus, quia attuliſti mihi ſæpe ab illo.

B. Licetne igitur redire in meam ſedem?

A. Quidni liceat, cùm ſatisfeceris mihi?

B. Ago tibi gratias, præceptor.

COLL. XXII.

A. Salve præceptor.

B. Venis auſpicatò, quid nuncias?

A. Meus pater orat te ut eamus unâ in noſtros hortos ſuburbanos animi causâ.

B. Serenitas cœli invitat vos ad eam rem, et nunc sumus feriati. Sed quid videbimus illic jucandum adspectu?

A. Varias et pulchras arbores cum fructibus suis, item miram varietatem herbarum et florum.

B. Est nihil hoc tempore jucundius illis rebus.

A. Ea est beneficentia Dei erga nos.

B. Quam dabemus extollere assiduis laudibus.

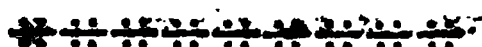
A. Sed vereor ne simus in morà patri.

B. Expecta paulisper, dum muto togam, ut sim expeditior ad ambulandum. Jam sum paratus, eamus,, sed estne pater domi?

A. Expectat nos præ foribus.

B Bene est, vide ut salutes, eum decenter.

A. Admoniti sumus de hoc à te sæpius.

COLL. XXIII.

A. Tuus frater aut garrit semper in concione, aüt ineptit, aut incitat aliquem; ex quo fit ut sit sæpe notandus, ac deinde vapulet.

B, Quid vis faciam?

A. Cur non mones sæpe?

B. Nunquam desisto monere.

A. Perge precor.

B. Nihil est quod me preteris, nunquam cessabo donec (Deo volente) correxerit se ex aliquâ parte.

A. Sic usurpabis Catonis præceptum, quando mones aliquem; nôsti cætera.

B. Sed oro te, mi Abrahame, ut, quoties notaveris eum, renuncies id mihi.

A. Nunquam esset finis, adeò frequens est nomen in meis commentariolis.

B. Saltem fac me certiorem, quum peccaverit denuo, tum dicam patri, cujus verba timet magis quàm verbera.

A. Iſtud non eſt parvum argumentum bonæ indolis.

B. Ita ſpero, quidem; facies igitur quod rogo?

A. Ego verò ac lubens.

COLL. XXIV.

A. Emiſtine ſcalpellum ut volebas nuper?

B. Non emi.

A. Quid obſtitit? nam dixeras mihi te empturum hodie.

B. Dixeram quidem, ſed poſtea venit mihi in mentem, præſtare ut expectem mercatum futurum proximê in hâc ipſâ urbe.

A. Quid lucri facias inde?

B. Et emam minoris, et melioris notæ, nempe, ex officinis Germaniæ.

A. Quis dedit tibi iſtud conſilium?

B. Noſter Hieronymus.

A. Fecit bene, nam debemus dare bonum conſilium ſemper amicis.

B. Tantùmne amicis igitur?

A. Imò et inimicis fateor, quia Chriſtus, noſter optimus præceptor, jubet ſic.

B. Utinam conſervemus ejus doctrinam bene infixam memoriœ, ac ſequamur eam perpetuo.

A. Ille ſpiritus bonus faxit, cujus unius inſtinctu animi noſtri accenduntur ad agendum bene.

B. Precaris bene.

COLL. XXV.

A. Præceptor, visne dare præmiolum ?

B. Quamobrem ?

A. Causâ victoriæ.

B. Ubi sunt tui compares ?

A. Hîc sunt Hugo et Audax.

B. Hues nomenclator ! suntne hi victores hâc hebdomade ?

A. Habent paucissimas notas omnium.

B. Ergo sunt victores ; quid aliud quæro ex te ? Quod præmium petitis igitur ?

A. Quod placuerit tibi.

B. Quo jure debeo ?

A. Ex promisso.

B. Dicitis æquum ; nam quicquid est rectè promissum, debet præstari.

A. Sic didicimus ex te.

B. Ecce vobis pennæ singulæ ad scribendum, ac ne putetis esse vulgares; sunt ex earum genere, quæ appelluntur vulgò Hollandicæ.

A. Agimus tibi gratias, præceptor.

B. Quin potiùs agite gratias Deo, auctori omnium bonorum, qui dat prosperos successus studiis vestris ; vos autem pergite diligenter in studio literarum.

A. Dabimus operam, quantùm Deus juvabit nos.

B. Omnia nostra sunt vana sine ejus ope.

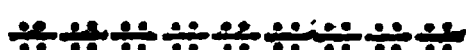
COLL. XXVI.

A. Quando es profecturus domum ?

B. Cras, Deo juvante.

A. Quis jussit ?

B. Pater.
A. Sed quando juſſit ?
B. Scripſit ad me ſuperiore hebdomade.
A. Quo die accepiſti literas ?
B. Die Veneris.
A. Quid literæ continebant præterea ?
B. Omnes rectè valere, et initium vindemiæ fore proximâ hebdomade.
A. O fortunatum puerum qui properas vindemiatum ?
B. Vis dicam patri meo, ut accerſat te ?
A. Quàm acceptum faceres mihi !
B. Sed vereor ne velit.
A. Imò, gaudebit, tum propter noſtram conjunctionem, tum quòd colloquendo Latinè exercebimus nos, et conferemus unà interdum de ſtudio.
B. Oh ! exilio gaudio.
A. Amabò te cura id, mi animule.
B. Senties ; interim precemur Deum, ut vertat noſtra facta et conſilia in gloriam ſui nominis.
A. Mones bene, et certe expedit facere ita.

COLL. XXVII.

A. Habeſne duas aut tres pennas ?
B. Habeo tantùm duas.
A. Da commodatò mihi unam.
B. Non faciam.
A. Cur non ?
B. Ne abtutaris.
A. Memento, fortaſſe, aliquando rogabis me aliquid fruſtrà.
B. Atqui Chriſtus jubet nos compenſare malum bono.

A. Nondum didici illud.

B. Sed oportet te discere, si cupis esse discipulus Christi.

A. Quid cupio magis ?

B. Disce igitur imitari magistrum.

A. Discam processu temporis.

B. Præstaret incipere nunc.

A. Urges me, nimis, nondum complevi octavum annum, ut mater ait.

B. Est semper tempus agendi bene ; sed interim ne succenseas mihi, quæso, jocabar enim, ut invitarem te ad colloquendum tantisper dum sumus otiosi, ecce penna tibi, eaque non omnino pessima.

A. Reddam tibi statim cùm descripsero aliquid.

B. Ne reddas.

A. Quid faciam igitur ?

B. Quicquid voles, nam datur tibi dono à me.

A. Habeo tibi maximas gratias.

COLL. XXVIII.

A. Unde redis tam anhelus ?

B. A foro.

A. Quid affers illinc ?

B. Scalpellum.

A. Quanti emisti ?

B. Duobus assibus.

A. Estne bonum ?

B. Est à Germiniâ, ut mercator dixit, vide notam.

A. Ego minimè novi, sed non facias prudenter saltis qui fidis cuilibet mercatori.

B. Quid facerem ?

A. Debuisti adhibere aliquem peritum, qui deligeret optimum tibi.

B. Hîc erravi fateam, sed hoc consolatur me, quòd mercator habetur bonus vir, utpote evangelicæ professionis.

A. Quasi sint nulli fallaces ejusmodi.

B. Puto esse plurimos. Sed omittamus hæc, et experiamur potiùs sculpellum.

A. Experientia docebit nos.

B. Accipe et tenta, obsecro; nam non probavi nisi levissimè, idque inter emendum.

A. Papæ! quis docuit te eligere tam prudenter?

B. Rogas? non meministi præceptorem dicere nobis tam sæpe, esse Deum solum qui docet bona?

A. Profectò docuit te optimè hîc.

B. Ago illi gratias ex animo: et precor ut docet me parere suæ voluntati semper.

A. Ego quoquè precor idem; nec solùm nobis, sed omnibus piis.

B. Facis ut decet pium puerum.

A. Sed estne tempus ut conferamus nos in auditorium?

B. Sic est, sume libros, et eamus unà.

COLL. XXIX.

A. Commoda mihi Virgilium in duos dies, si potest fieri, nullo incommodo tuo.

B. Profectò non possum.

A. Cur non?

B. Quia Gerardus qui accepit commodatò nuper à me opposuit pignori?

A. Aîn' tu pignori?

B. Sic est ut dico.

A. Quanti oppignoravit?

B. Tribus assibus, ut ait.

A. O ingratum hominem!

B. Tantùmne ingratum?

A. Imò verò, et ingratum et malum. Sed potuitne et malum. Sed potuitne oppignorare rem tuam, te inconsulto?

B. Potuit, ut vides factum.

A. Tamen non debuit.

B. Tetigisti rem acu; sed quid facerem?

A. Rogas! defer eum ad præceptorem.

B. Malò pati istam injuriam, quàm committere ut miser vapulet.

A. Facis bene, dummodò reddat tuum.

B. Reddet, spero.

A. Unde redderet?

B. Ait se accepturum pecuniam à patre brevi.

A. Quid si fallat te?

B. Potest fieri, sed tamen expectabo aliquot dies quid sit futurum, ac deinde capiam consilium.

A. Nihil est tutius recto consilio.

B. Meministi probè, nam sic præceptor dictavit nobis; sed nunquid vis aliud?

A. Ut sit bene tibi.

B. Et optimè tibi.

COLL. XXX.

A. Qnis novus deauratus liber est iste, quem ostentas tam magnifice?

B. Terentius.

A. Ubi fuit impressus?

B. Lutetiæ.

A. Quis dedit eum tibi.

B. Emi meà pecunia.

A. Unde nactus es pecuniam?

B. Quæris iſtud ſtultè, quaſi ego furatus ſim.

A. Abſit a me cogitare iſtud. Sed rogabam animi cauſâ.

B. Nec ego reprehendi dictum tuum feriò; ſed ſolemus jocari eo modo cum familiaribus.

A. Nihil prohibet jocari, modó Deus ne offendatur. Sed age revertamur ad propoſitum; de quo emiſti iſtum Terentium?

B. De Clemente?

A. Illone circumforaneo bibliopolà.

B. Maximé.

A. Quanti conſtitit?

B. Decem aſſibus.

A. Nihilne ampliùs?

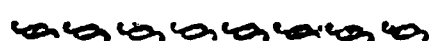
B. Nihil omnino?

A. Profectó pretium eſt vile fatis, præſertim cum ſit auratus, et adeó eleganter compactus; erantne alii codices ſimiles?

B. Duo, vel tres.

A. Deduc me quæſo, ad illum.

B. Eamus.

COLL. XXXI.

A. Nonne eſt hic liber tuus?

B. Oſtende mihi.

A. Agnoſco meum; ubi inveniſti?

B. In ſcholâ.

A. Ago tibi gratias quod collegeris eum.

B. Atque nunc eſſes notandus, ſi vellem agere tecum ſummo jure.

A. Quid ita?

B. Neſcis noſtras ſcholaſticas leges?

A. Ipſæ leges cupiunt regi jure.

B. Quo jure noſtræ leges reguntur ?
A. Æquitate et præceptoris arbitrio, qui condidit eas nobis privatim.
Præterea, non ſolet eſſe tam ſeverus in eo quod peccatum eſt negligentiâ, vel oblivione.
B Ego expertus ſum ſæpiùs ſic ; ſed quoquomodo peccaveris, canſa dicenda erit coram obſervatore.
A. Non timeo dicere cauſam ubi eſt nihil periculi.
B. Taceo.
A. Sed, quæſo, quid opus eſt ut monitor ſciat id ? nam Deus non offenſus eſt hic.
B. Age, celabo.
A. Facles bene.
B. Sed heus, memento referre par pari.
A. Meminero.

COLL. XXXII.

A. Quando repetes ſcholam ?
B. Neſcio.
A. Cur non admones patrem de eâ re ?
B. Quid putas me curare ?
A. Parum admodum, ut credo.
B. Profectò dicis verum.
A. Eſt ſigni ſatis te non amare literas.
B. Scio legere, ſcribere, loqui Latinè mediocriter, quid opus eſt mihi tantâ ſcientâ ? ſcio plura quàm tres papistici ſacerdotes.
A. O miſerum adoleſcentem ! ſiccine contemnis rem inæſtimabilem ?

B. Unde videor miser tibi?

A. Amice! feci tibi nullam injuriam; nam quod dixi tibi non est convitium, ne tu accipias in malam partem; sed misereor tui quòd contemnis id quod parit felicitatem.

B. Lucrum, divitiæ, et voluptas, pariunt felicitatem.

A. Imó ista fuerunt exitio multis, tametsi divitiæ sunt donum Dei, nec nocent nisi iis qui abutuntur. Verùm est nulla possessio pretiosior quàm virtus et cognitio honestarum rerum.

B. Vis concionari igitur, ut video.

A. Utinam audivisses divinas conciones diligenter.

B. Hem obtundis me nunquid vis?

A. Ut Deus det tibi bonam mentem.

B. Fortasse est tibi magis opus eâ quàm mihi.

A. Vale.

COLL. XXXIII.

A. Miror quid tibi velis, tu es semper ferè otiosus, aut garris aut ineptis.

B. Quid vis faciam?

A. Stude diligenter.

B. Cur mones me istud?

A. Pro meo amore in te, tuâque utilitate.

B. Mones frustrà.

A. Quid ita.

B. Quia animus non est in literis.

A. Quid velles ergo?

B. Dicere aliquam artem aptam ingenio meo.

A. Jamne cogitâsti quænam ars placeat tibi potissimùm ?

B. Jampridem.

A. Cur ergo non admones patrem !

B. Nunquam ausus sum.

A. Cur non ?

B. Vereor ne irascatur mihi.

A. Roga præceptorem ut dicat illi.

B. Imò oro te, dic præceptori meis verbis, nam verecundia prohibet me :

Facies quod rogo ?

A. Faciam certè, îdque libentissimè ; nam tædet me valde videre te adeò remissum.

B. O quàm gratum feceris mihi !

A. Sed præceptor vocabit te.

B. Quia tum ? occasio oblata reddet me audacem ad aperiendam meam mentem liberè.

A. Judicas rectè.

B. Fac tu igitur, memineris tui promissi, deinde renuncia quid ille responderit.

A. Alioqui essem inutilis nuncius tibi.

COLL: XXXIV.

A. Euge, audivi sororem tuam nupsisse.

B. Audîsti verum.

A. Quis est maritus ejus ?

B. Quidam civis Lugdunensis, progenitus honestit parentibus.

A. Estne dives ?

B. Sic habetur, sed tamen meus pater facit hæc longe pluris : Primum, quod sit bene moratus adolescens ; deinde, quòd sit non solùm doctissimus,

ſed etiam amantiſſimus bonarum literarum ; denique, quòd ſit verus cultor Dei, et ſummus obſervator Chriſtianæ religionis.

A. Narras mihi egregios titulos adoleſcentis. O felicem ſororem ?

B. Dixeris felicem ſanè, haud abs re, ſiquidem ſic agnoſcat illud bonum perpetuó ut meminerit ſemper profectum eſſe ex bonitate Dei, atque ob id agat ei immortales gratias.

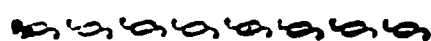
A. Credo facturam illud.

B. Ita ſpero quidem, ſic enim inſtituta eſt à parentibus in Chriſtianà doctrinâ.

A. Sed jam domeſtica negotia revocant me alió, ergo vale.

B. Vale tu quoquè, ſed memento dicere ſalutem plurimam meis tuis omnibus, præcipué patri matrique, et ipſi novæ nuptæ, et dicito gratulari illi fauſtum hoc conjugium.

A. Faciam, et quidem libentiſſimè.

COLL. XXXV.

A. Quot annos natus es ?

B. Tredecim, ut accepi á matre. Quot annos natus es tu ?

A. Non tot.

B. Quot igitur ?

A. Duodecim.

B. Sed quotum annum agit frater ?

A. Octavum.

B. Quid ais ? liquitur Latinè.

A. Quid miraris ? habemus ſemper domi pædagogum et doctum et diligentem, qui docet nos ſem-

per loqui Latine, effert nihil Anglicum, nisi causá declarandi aliquid; quinetiam non audemus alloqui patrem nisi Latinè.

B. Nunquam loquimini igitur Anglicè?

A. Solum cum matre, idque certâ quâdam horâ cum illa jubet nos vocari ad se.

B. Quid agitis cum familiâ?

A. Loquimur raró cum familiâ, et quidem tantùm in transitu, et tamen famuli ipsi alloquuntur nos Latinè.

B. Quid ancillæ?

A. Si quando usus postulat ut alloquamur eas, utimur sermone Anglicano, ut solemus facere cum matre.

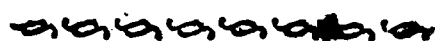
B. O vos felices, qui docemini tam diligenter!

A. Est gratia Deo, cujus dono habemus patrem qui curat nos exudiendos tam accuratè.

B. Certè laus et honor ejus rei debetur cœlesti patri unico.

A. Sed quid agimus? Jam audio catalogum recitari.

B. Festinemus igitur.

COLL. XXXVI.

A. Venitne pater ad mercatum?

B. Convenit me hodie mané cum surgerem è lecto.

A. Petiisti nihil ab eo?

B. Imó pecuniam.

A. Et dedit tibi?

B. In præsentiâ.

A. Quantùm obſecro ?
B. Viginti aſſes.
A. Papæ ! viginti aſſes, qui ſit ut audeat committere tantum pecuniæ tibi ?
B. Quia novit me eſſe frugi diſpenſatorem ſiquidem ſemper reddo illi rationem uſque ad teruncium.
A. Sed impetraviſti ægré fortaſſe ?
B. Imó facillimé, atque cum gratiă.
A. O mitem parentem !
B. Certè mitiſſimum.
A. Sed ut redeamus ad rem, quid facies iſtâ pecuniâ.
B. Emam libros, et alia neceſſaria mihi.
A. Poteſne dare mutuó mihi aliquid ?
B. Poſſum modó eges.
A. Niſi egerem, non peterem.
B. Quantúm vis accipere ä me.
A. Quinque aſſes.
B. Accipe.
A O verum amicum !
B. Non eſt verus amicus qui non juvat amicum in tempore, ſi habet unde juvet.
A. Certus amicus, ut eſt in proverbio, cernitur in incerta re.
B. Quando reddes mutuum ?
A. Ubi primúm pater venerit in hanc urbem.
B. Quando ſperes venturum ?
A. In mercatu proximo, nempe, ad octavum diem Octobris.

COLL. XXXVII.

A. Nescis vetitum esse loqui submissé inter nos ?

B. Quidni scirem, cùm præceptor inculcat nobis causas ejus rei tam sæpe ?

A. Cur igitur faciebas contrà modo ?

B. Quia Isaacus cœperat alloqui me.

A. Quid tum ? debuisti admonere illum, non imitari.

B. Debui, sed tunc non venit mihi in mentem.

A. Sed interim es notandus.

B. Minimè verò, nisi vis esse severior præceptore.

A. Dic mihi causam.

B. Quia præceptor vetat quempiam notari, qui sponte agnoverit delictum, modò ne sit tale factum quod interdictum sit verbo Dei.

A. Nonne præceptum est à Deo ut obediamus parentibus ?

B. Illud est quiutum præceptum decalogi.

A. Atqui, ut habemus in catechismo, istud præceptum patet latiùs ; nam sub nomine parentum complectitur præceptores, magistratus, et denique omnes quibus Deus subjecit nos.

B. Equidem non nego esse vera quæ narras, sed malo consulere præceptorem, quâm disputare tecum, alioquin induceres me in majus malum, quod est vitium contentionis, multò magis vetitum à præceptore.

A. Dicis æquum, memineris igitur admonere præceptorem.

B. Ne putes me obliturum, præsertim cùm mea res agatur.

COLL. XXXVIII.

A. Heus puer !

B. Hem præceptor, quid vis ?

A. Pone libros, ſtuduiſti ſatiùs toto die ; para te, ut eamus ambulatum.

B. Nonne præſtaret à cœna ?

A. Exercitatio corporis eſt ſalubrior ante cibum. Narra dictum Socratis in eam ſententiam.

B. Cùm Socrates ambularet contentiùs uſque ad veſperem, interrogatus quare faceret id, reſpondit, ſe obſonare, famen ambulado quó cœnaret meliùs.

A. Meminiſti probè, quis eſt auctor ?

B. Cicero ; ſed quo prodibimus, præceptor ?

A. Extra urbem.

B. Mutabone calceos ?

A. Muta, ne conſpergas iſtos novos pulvere ; ſume etiam umbellam, ne ardor ſolis infuſcet faciem tibi.

B. Adſum paratus jam.

A. Nunc ſané prodeamus.

B. Vocabone unum comitum aut alterum ex viciniâ ?

A. Admones recté ſic enim deambulatio erit jucundior, nam conferetis ſermones, inter vos per viàm, et coliudetis alicubi ſub umbrâ.

B. Sic etiam appetentia cibi excitabitur.

A. Ego præcedam lento gradu ; ubi nactus eris comites, vos ſequimini me per ripariàm portam.

B. Expectabis nos illic igitur ?

A. Certó.

B. Quid ſi invenero nullos comites ?

A. Nihilominus ſequere me ; audiſtine ?

B. Audivi, præceptor.

COLL. XXXIX.

A. Cur abfuisti hodie mane?
B. Eram occupatus.
A. In quo negotio?
B. In scribendis literis ad matrem.
A. Quid opus erat scribere illi?
B. Quia scripserat ad me.
A. Rescripsisti ergo?
B. Loqueris proprie.
A. Unde misit tibi literas?
B. Rure, nempe, ex villâ nostra.
A. Quando profecta est rus?
B. Superiore hebdomade.
A. Quid agit ruri?
B. Curat nostra rustica negotia.
A. Quid potissimùm?
B. Præparat ea quæ sunt opus ad proximam vindemiam.
A. Agit prudenter.
B. Quomodo probabis istud!
A. Nam in omnibus rebus præparatio diligens est adhibenda.
B. Quis docuit te istud?
A quidam pædagogus dictavit é Cicerone.
B. Quâ occasione?
A. Cùm admoneret me, ut pararem me diligenter ad reddendum pensum postero die.
B. Profectó admonebat recté.
A. Sed revertamur ad propositum; non habetis villicum ad curanda vestra rustica negotia?
B. Imo, habemus et villicum, et famulos, et ancillas.
A. Quid opus est igitur operà tuæ matris?

B. Quód novit meliús providere omnibus rebus quàm isti imperiti ruricolæ.

A. Nihilne amplius ?

B. Sine me finire propositum.

A. Putabam te absolvisse.

B. Etiam, ut audivì ex patre, præcipua cura domini requiritur in administrandé re familiari.

A. Ergo tuus pater deberet esse potiús ad villam.

B. Non potest.

A. Quid prohibet ?

B. Quià est totus occupatus in suà artê.

A. Capit majorem fructum ex eâ re, ut opinor.

B. Quis dubitat ?

A. Inde fit ut relinquat curam domesticæ uxori.

B. Est omnino sic.

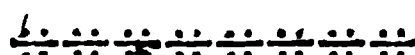
A. Sed quando mater revertetur ?

B. Vix ante vindemiam perfectam.

A. Nonne tu ibis vindemiatam ?

B. Accersar brevì matre, ut spero. Sed, quæso te, quid cogitamus ? Jam omnes currunt in scholam.

A. Bene res est, curramus et nos, ne simus postremi.

COLL. XL.

A. Atat ! ecce nunc estis capti, non fatemini ?

B. Certé fatemur ingenuè, sed non dicebamus mala verba ; quæso te, mi condiscipule, noli notare nos.

A. Quid garriebatis ? audivi nescio quid de jentaculo.

B. Illud est, loquebamur de jentaculo; quia famulus non dedit nobis in tempore.

A. Putò id fuisse, nec certà est valde magnum malum, nisi quód sunt otiosa verba.

B. Sed loquebamur Latinè.

A. Audivi, sed non erat tempus fabulandi; nam ut scitis, hoc pusillum temporis à merendâ debet esse valde pretiosum vobis, quum sit dicatum studio; scilicet ut quisque præparet se ad reddenda ea præceptoribus quæ præscripserint. Nonne dico verum?

B. Certè dicis verum, debuissemus legere simul de testamento, quæ oportebit redde mox; sed ignosce quæso, suavissime condiscipule, erimus posthac prudentiores, et faciemus nostrum officium diligentiús.

A. Si feceritis sic, præceptor amibit vos; nonne videtis quemadmodum diligat bonos pueros et studiosos? nec diligit solúm, sed laudat et remuneratur.

B. Scimus ista et experimur quotidie.

A. Mementotè ergo, et facite promissa.

B. Tacebis hanc culpam igitur?

A. Tacebo, sed eâ lege, ut caveatis recidere.

B. Cavebimus, Christo savente.

COLL. XLI.

A. Quid mater dedit tibi in merendam?

B. Vide.

A. Est caro, sed quænam?

B. Bubula.

A. Utrúm est recens, an salita?

B. Est bubula salita.

A. Utrúm eſt pinguis, an macra ?

B. Eho inepte, nonne vides eſſe macram !

A. Annon malles eſſe vitulinam, aut vervecinam ?

B. Utraque eſt bona, ſed præ cæteris hædina placet mihi, præſertim aſſa.

A. Hem delicatule, habeſne tam doctum palatum ?

B. Dico ut ſentio, non enim eſt mentiendum.

A. Mendacia abſint á nobis, nam ſumus filii Dei, et fratres Chriſti, qui eſt veritas ipſa, ut ipſe, loquens de ſe, teſtatur.

B. Sed ad rem, amo ſuillam aſperſam modico ſale, et bene coctam.

A. O mirificam gratiam Dei ! qui dat nobis tot genera opſoniorum, et tam bona.

B. Quot pauperes putas eſſe in hâc urbe, qui victitant hordeaceo pane ſolo, neque tamen ad ſaturitatem ?

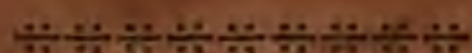
A. Non dubito eſſe multos, præſertim tantâ caritate annonæ.

B. Itaque quantas gratias debamus agere Deo, in tantá copiâ bonarum rerum ?

A. Magnificè prædicemus ejus beneficia igitur, atque interim precemur ut miſeratur inopiæ ſuorum pauperum.

B. Utinam ipſe afficiat corda noſtra ſuo ſpiritu penitus ad eam rem.

A. Ita precor.

COLL. XLII.

A. Quid rides ?

B. Neſcio.

A. Nescis ? est magnum signum stultitiæ.

B. Vocas me stultum igitur ?

A. Minime verò, sed dico tibi esse argumentum stultitiæ, cùm quis ridet, et nescit causam ridendi.

B. Quid est stultitia ?

A. Si evolvas Catonem diligenter, invenies istud quod quæris.

B. Nunc non habeo Catonem meum, et volo agere aliam rem.

A. Quod negotium habes ?

B. Habeo aliquid de rudimentis ediscendum.

A. Interim quæris fabulari, ineptule ?

B. Dic mihi, quæso, de stultitiâ in Catone.

A. Est summa prudentia simulare stultitiam apto loco : an non didicisti hoc ?

B. Imó, sed non recordabar.

A. Quum eris domi, inspice librum tuum.

B. O quantas gratias ago tibi ? ego proponam istam quæstionem alicui, qui non poterit respondere mihi et sic erit victus.

A. Tace, puer, tace, et studeto ne vapules.

B. Non multùm curo, ego teneo prælectionem ferè.

A. Nisi taceas, dicam observatori, qui notabit te statim.

B. Mane, mane, dicam nihil amplius.

A. Sed memento id quod dixi tibi.

B. Quidnam est ?

A. Ne rideas unquam sine causâ.

B. Sed non est malum ridere ?

A. Non dico istud.

B. Quid igitur ?

A. Est stultum ridere sine causâ.

B. Nunc intelligo.
A. Recordare ſæpe.

COLL. XLIII.

A. Scribis ſerió an ineptis ?
B. Equidem ſcribo ſeriò, nam cur abuterer meo tempore ? ſed cur rogas iſtud ?
A. Quia vidi aliquando cùm ſcriberes meliús.
B. Scribo interdum meliús.
A. Quî fit igitur, ut ſcribas nunc tam malé ?
B. Adjumenta ſcribendi benê deſunt mihi.
A. Quænam ?
B. Bona charta, bonum atramentum, et bona penna ; nam hæc charta, ut vides, perfluit miſeré, atramentum eſt aquoſum et ſubalbidum, penna mollis, et male parata.
A. Cur non providiſti, omnia iſta mature ?
B. Pecunia defuit mihi, et etiam nunc deeſt.
A. Incidiſti in iſtud vulgare proverbium, omnia deſunt illi cui pecunia deeſt.
B. Sic agitur mecum.
A. Sed quando ſperas te accepturum ?
B. Meus pater, mittet ad me, aut ipſe veniet in proximo mercatu.
A. Ego volo juvare te interea.
B. Si quidem potes id, affeceris me magno beneficio.
A. Accipe hos ſex aſſes ad emendam chartam, et alia neceſſaria.
B. Quam veré illud dictum eſt, amicus certus venitur in incertâ re ? ſed quid impellit te ut facias tam benignè mihi ultro ?

A. Illa charitas Dei, quæ, ut Paulus ait effusa, est in nostris cordibus.

B. Vis divini spiritûs est mira, qui est auctor ejus charitatis; sed interim cogitandum est mihi, quomodo referam tibi gratiam.

A. Est parva res, omitte istam cogitationem, tantùm redde mutuum, quum erit commodum tibi.

B. Reddam, ut spero, propediem.

A. Eamus ad precationem, ne notemur.

B. Adde unum si placet.

A. Quid est?

B. Ne mittamur incœnati cubitum hodie.

A. Ha, ha, he.

COLL. XLIV.

A. Quotâ hora surrexisti hodie?

B. Pauló ante quintam,

A. Quis expergefecit te.

B. Nemo.

A. An cæteri surrexerunt?

B. Nondum.

A. Non ivisti excitatum illos?

B. Non ivi.

A. Quamobrem?

B. Nescio, nisi quia non putabam illud pertinere ad me.

A. Annon illi excitant te interdum?

B. Imò sæpissime.

A. Debuisti igitur fecisse simile.

B. Debui fateor.

A. Memento, igitur ut facias posthac.

B. Meminero, Deo juvante.

A. Sed quid fecisti ex quo surrexisti é lecto ?

B. Primúm pracatus sum cœlestem patrem, flexis genibus, in nomine filii ejus nostri Domini Jesu Christi.

A. Bene factum, quid postea ?

B. Deinde ornavi me, et curavi meum corpus mediocriter, ut decet Christianum ; postremó, contuli me ad quotidiana studia.

A. Si pergas sic facere, ne dubites quin Deus adjuvet tua studia.

B. Juvit me semper adhuc pro ejus benignitate, nec derelinquet me ut spero.

A. Loqueris recte, non frustrabit tuam spem.

B. Superiore anno didici in Catone : Retine spem, spes una nec relinquit hominem morte.

A. Fecisti bene quòd retinueris, nam est egregia sententia, et digna Christiano.

B. Atqui auctor ejus libri non fuit Christianus.

A. Non fuit, est certa res.

B. Unde igitur sumpsit tot egregias sententias ?

A. Maximè ex ethnicis philosophis ; nam et ipsi illuminati divino spiritu dixerunt plurima quæ sunt consentanea verbo Dei, quod tu quoquè potes videre aliquando, si prosequare studium literarum.

B. Ego prosequar, ut spero, dammodo Deus det patri longiorem vitam.

A. Precare diligenter et ex animo, ut illud contingat.

B. Precor id quotidie sæpe.

A. Dominus Deus det tibi preseverantiam in omni bono opere.

B. Precor tibi idem quod optas mihi, et ago gratias, quod monueris me tam fraternè.

COLL. XLV.

A. Salve, condicipule.

B. Sis tu ſalvus quoquè.

A. Quota hora eſt ?

B. Audies quintam mox.

A. Bene habet, aderimus maturè ſatis.

B. Gaudeo me occurriſſe tibi, ut colloquamur euntes, Latine, tantiſper.

A. Sane ea eſt utilis et jucunda exercitatio.

B. Quoties incido in aliquem ex iſtis diſſolutis nebulonibus, mallem offendiſſe rhediarum, nam non licet mihi per eos cogitare aliquid in viâ.

A. Nîl mirum, nam fere ſunt ejuſmodi, ut neque velint loqui quidpiam, boni, neque ſuſtineant audire.

B. Quid agas cum illis qui curant nihil, niſi ut expleant ſuas libidines ?

A. Crepant nihil aliud niſi ſuas cupedias et compotationes in privatis cauponulis.

B Irrident nos etiam plenis buccis, quod loquimur Latine per vicos ; ſed illud eſt peſſimum omnium, quòd nunquam patiuntur ſe admoneri.

A. Quia, ſcilicet, ut propheta ait, timor Dei non eſt ante oculos eorum.

B. Si acceperis commonere quid amice, aûdies ſtatim. Tace, concionator, obtundis me ; quòd ſi dixeris, deferam te ad præceptorem ; aut ad obſervatorem ; O ! egone curo inquiunt ? tu non audes, nam ſi accuſares me non ferres impune.

A. Imò verberabunt te continuò, ſi locus ſit remotus ab arbitris.

B. Profectò cùm quidam eorum offendiſſet me nuper in quodam receſſu, impegit mihi duos ingen-

tes colaphos in utramque malam, et aufugit continuò.

A. Quid tu faciebas interea quæſo ?

B. Quid quæris ? iſtud fuit adeò ſubitum ut vix potuerim aſpicere hominem.

A. Sed quî pervenimus ad ſcholam tam citò, et ſenſim ?

B. Sic ſolet evenire fere confabulantibus.

A. Age, ingrediamur ſine murmure et ſtrepitu, ne offendamus ſtudentes.

COLL. XLVI.

A. Quid ais de ſcalpello, quod emi tibi nudiuſtertius, eſtne bonum ?

B. Imò vero, eſt optimum, ſed me miſerum ! perdidi.

A. Eho ! quid ais, quomodo id accidit ?

B. Cùm redirem foris excidit mihi in vico.

A. Unde excidit ?

B. E thecâ mea quam reliqui imprudenter apertam.

A. Quomodo recuperaſti ?

B. Affixi chartulam ſtatim januæ, poſt prandium quidam puer ſextæ claſſis retulit mihi.

A. Utinam omnes eſſent tam fideles, qui reperiunt amiſſas res.

B. Profectò ſunt pauci qui reſtituent, ſi ſit res alicujus pretii.

A. Et tamen id præcipitur nominatim verbo Dei.

B. Quidni ? nam eſt ſpecies furti, ſi quis retineat alienam rem inventam, modò, ſciat cui ſit reddenda.

A. At plerique putant se possidere jure, quicquid inverint amissum.

B. Illi errant quidem gravissime.

A. Verùm, ut redeamus ad sermonem inceptum, quid dedisti puero qui invenit scalpellum tuum?

B. Dedi sextantem, et aliquot juglandes, laudavi eum præterea et admonui facere idem semper.

A. Fecisti recte, enim sic reddet libentiùs aliâs, si quid reperit; sed quid si perdidisses?

B. Tulissem æquo animo, et emissem mihi aliud.

A. Tulisses ita æquo animo?

B. Certe non sine aliqá molestia.

A. Non æquo animo igitur; sed nolo urgere te arctiùs.

B. Non sumus theologi.

A. Quid ergo?

B Grammaticuli.

A. Et imperiti quidem.

B. Debemus precari Deum, tantò diligentiùs, ut liberet nos per evangelium ab tenebris ignorantiæ.

A. Faciemus id verò, si pareamus sanctis admonitionibus quas audimus quotidie á præceptore, ut sæpe ă concionatoribus, ministrìs divini verbi.

B. Vide quantum amissio mei scalpelli profuerit nobis.

A. Gratulor tibi dupliciter ob eam rem, primùm quòd emerim recte tibi, deinde quòd recuperavis amissum.

B. Habeo tibi gratiam.

COLL. XLVII.

A. Non videris mihi nimis occupatus.

B. Mediocriter.

A. Quid ſi facias mihi duas, aut tres pennas ?

B. Sit ſatis tibi, ſi faciam unam ; oſtende mihi calamos. Profectò, ſunt optimi, et ad ſcribendum aptiſſimi.

A. Unde noſti iſtud ?

B. Quia ſunt amplo caule, firmo, et nitido ; nam molles, et qui habent caulem breviorem, ſunt parum utiles ad ſcribendum.

A. Gaudeo me emiſſe utiliter.

B. Non abs re, ſed quanti ?

A. Dedi duos quadrantes pro his tribus.

B. Pretium eſt vile pro bonitate rei ; de quo emiſti ?

A. De quodam circumferaneo.

B. Mercatores noſtri oppidi vendunt multò pluris.

A. Et tamen audent dicere interdum conſtare ſibi plures quam vendunt.

B. Ea eſt fere conſuetudo mercatorum, nam proficiunt nihil, niſi mentiantur admodum, ut Cicero ait.

A. Sed age, ne remorer te diutius, agamus id quod inſtat.

B. Expediêro citò, aſpice me diligenter, ut diſcas.

A. Aſpicio intentis oculis, ſed opus eſſet mihi longiori ſpatio.

B. Illud ergo fiet in cubiculo, ſi velis me inviſere.

A. Quo tempore ?

B. Poſt miſſionem ſcholæ, id eſt, hora nona matutina, vel quarta, pomeridiana. Nunc habes duas pennas rectè accommodatas in tuum uſum, falior ; ſervabis hanc tertiam tibi in aliud tempus.

A. Accipe tibi, si placet.

B. Quin serva tibi; multæ adferuntur mihi domo.

A. Ago tibi gratias, vale.

B. Sed heus, ne parcas meo labori.

A. Tu quoque utere me et meis rebus vicissim, si quod opus fuerit.

B. Vale, et dic salutem patri et universæ familiæ, meo nomine.

COLL. XLVIII.

A. Quid es tristis?

B. Ægroto.

A. Quid morbi est?

B. Nescio.

A. Sed tamen estne gravis?

B. Non admodum, gratia Deo.

A. Quidnam dolet tibi?

B. Caput.

A. Quid, totumne caput?

B. Non, certe.

A. Quæ pars igitur?

B. Sinciput, quid faciam?

A. Quiesce, et mox eris sanus; nam sic audivi ex matre, esse nullum remedium præsentius doloribus capitis quàm quietem.

B. Atqui sunt varii morbi capitis.

A. Et varia remedia fortasse; sed quid est facilius quàm tentare id quod dixi tibi?

B. Non nocebit quidem experiri, ut spero.

A. Sed ubi quiescam?

B. Domi vestræ in lecto.

A. Mater non sinet.

B. Imó, si dixeris te agrotare.
A Atqui putabit me simulare.
B. Potest fieri, sed quid dubitas facere periculum ?
A. Das mihi bonum consilium.
B. Utere, si vis.
A. Faciam profectó ; sed unum restat.
B. Quid est ?
A. Venia impetranda est à præceptore.
B. Adi et pete.
A. Quid si nolit dare ?
B. Imò, facillimè.
A. Quî scis istud ?
B. Quia credit facilè, nisi iis qui fefellerunt eum aliquoties.
A. Nunquam fefelli eum sciens.
B. Ito igitur confidenter.
A. Nunc eo.
B. Sed heus, meditare quid sis dicturus, ne fortè hæreas loquendo.
A. Mones bene, non accedam imparatus.

COLL. XLIX.

A. Ades mihi optatus, quærebam aliquem qui vellet certare mecum, sed omnes currunt ad lusum ; sed quid ais ?
B. Quid ego malim quàm contendere pacifice tecum de nostris studiis ? sed quid argumentum petis certandi ? visne repetere Tulli epistolas ?
A. Malo repetere aliquot carmina ex Catone.
B. Quamobrem ?
A. Quia aliquot prælectiones restant ediscendæ

mihi de Catone, nam scis me ægrotâsse ferè duas hebdomadas.

B. Memini; vis igitur ut dicamus secundum librum moralium distichorum?

A. Est nimis longus in hanc horam.

B. Quid ita?

A. Quia ludendum est nobis aliquandiu, ut exerceamus corpus ad conservandam valetudinem.

B. Repetamus igitur tertium librum, quia est brevissimus.

A. Sed volo judicem.

B. Solomon est præstò, qui sequitur me ob eam rem.

A. Vin' tu, Solomon, audire nos?

B. Quid estis dicturi?

A. Tertium librum moralium distichorum.

B. Nonne dicetis alterni?

A. Scilicet, uterque suam distichum.

B. Sed, pueri, ne erretis, nolo audire vos tanquam judex.

A. Cur non?

B. Ne fortasse alteruter amicorum offendatur meâ sententiâ.

A. In quo eris adjutor nobis igitur?

B. Notabo diligenter lapsus utriusque, in chartulâ deinde referetis ad præceptorem.

A. Qüid fiet postea?

B. Adjudicabit et victoriam, et præmium utri videbitur.

A. Eris igitur tantùm testis nobis.

B. Sic intelligo.

A. Videtur mihi sanè optima ratio.

B. Atque ita videtur mihi.

A. Sed unum restat?

B. Quid est?

A. Vultis præter manifestos lapsus, hæsitationes quoquè notari ?

B. Sic præceptoris leges de hâc re volunt.

A. Date mihi librum in manum, ut possim observare certiùs.

B. Tene meum.

A. Incipiamne ?

B. Æquum est, quia tu provocatus es à me.

A. Audi quæso, Solomon, sed diligenter.

B. Cave ne dicas negligenter.

COLL. L.

A. Gratulor tibi reditum ; quando rediisti rure ?

B. Heri post meridiam.

A Rediitne mater ?

B. Quemadmodum illa duxit me secum, ita reduxit.

A. Nonne venit in equo ?

B. Imò, et tolutario.

A. Venisti et tu in equo ?

B. Eram ilsi à pedibus.

A. Non fuit labor itineris molestus tibi ?

B. Fuit nulla via difficilis mihi, reditio in urbem erat adeò jocundi ; quid quæris ? Noluissem venire equo.

A. Quantùm distat vestra villa hinc ?

B. Quatuor mellianis, iisque non admodùm longis.

A. Sed jam satis de reditu, nunc agamus aliud. Fuistine memor tui promissi ? Num rediisti vacuus ?

B. Attuli quantum uvarum potui.

A. Quantum igitur?

B. Quasillum.

A. Hui, quasillum! Tibi uni igitur?

B. Imò nobis duobus.

A. Quid, tantillum duobus?

B. Non poteram ferre ampliùs, pro viribus mei corpusculi; quòd si essem robustus, asportâssem onus asini; nam mater permittebat facilè.

A. Utinam adfuissem.

B. Ego et mater desideravimus te plurimum; sed esto bono animo, ea reliquit famulum ruri, qui veniet onustus amplissimâ corbe; tum illa dabit tibi affatim.

A. Aha, nunc loqueris optata.

B. Eamus domum ad nostrum. Videbis nostrum quasillum integrum adhuc, ut spero.

A. O lepidum caput! cupiebam ire salutatum tuam matrem, charissimam mihi.

B. Profectò feceris gratissimum illi.

A. Eamus igitur.

COLL. LI.

A. Quid cogitas solus hic?

B. Deploro meam miseriam.

A. Quænam miseria afficit te?

B. Heu, me miserum! ecce mutavimus classem, nec est mihi pecunia unde emam libros.

A. An non pater dat tibi?

B. Dat quidem, sed parcè nimis.

A. Est avarus igitur.

B. Non sequitur.

A. Quid impedit igitur, quò minùs suppeditet tibi pecuniam ?

B. Paupertas ; præterea, cùm peto, miratur opus esse nobis tot libris.

A. Nihil mirum, præsertim quum sit pauper ; sed interim esto bono animo, nec affliƈtes te quæso.

B. Dabo operam ut pater juvet te, nam largitur pauperibus libenter, præsertim iis quos novit esse studiosos bonarum literarum.

A. O me felicem ; si Deus adjuverit me tuâ operâ

B. Juvabit, ut spero, sed tu precare interim diligenter, ut reddet animum patris bene affeƈtum erga te.

B. Mones reƈtè, nam ut audivi sæpe è sacris concionibus ; est Deus solus qui gubernat ac dirigit corda hominum.

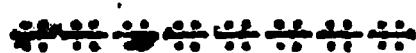
A. Ita est.

B. Vale mi Antoni, qui reddidisti mihi animum.

A. Vale tu quoquè Bernarde, sed dic mihi quantum opus est tibi.

B. Si haberem decem asses, esset abunde in præsentiâ.

A. Tace ; cras, ut spero, senties divinum auxilium.

COLL. LII.

A. Quid agis ?

B. Scribo.

A. Quid scribis ?

B. Describo diƈtata præceptoris.

A. Quænam ?

B. Hesterna.

A. Quid, non aderas?

B. Imò aderam, ſed non poteram aſſequi præceptorem dictantem.

A. Quæ res impediebat te?

B. Quòd non ſederem commodè ſatis.

A. Veneras ſerius igitur.

B. Iſtud eſt.

A. Cedo commentarium tuum, egomet ſcribam tibi.

B. Quid lucri faciam?

A. Ego deſcripſero citiùs quàm tu, poſt ludemus unà, ut præceptor conceſſit; cede librum.

B. Facerem id quidem libenter, ſed non audeo.

A. Quid times?

B. Præceptoris edictum.

A. Quod edictum narras mihi?

B. Neſcis eum vetuiſſe ne quis ſcribat alteri ſine ejus permiſſu?

A. Memini id probè, ſed unde ſciet hoc?

B. Rogas? quum exigerit rationem ſcripturæ, cauſa emendandi, tum, ero captus, nam novit manum meam; præterea, neque fallendum eſt neque mentiendum.

A. Vetamur utrumque verbo Dei.

B. Quid ergo reſpondeam præceptori, quum ille negârit me ſcripſiſſe iſta?

A. Res non evadet eó, ut ſpero.

B. Nolo ſubire tantum periculum tuâ ſpe.

A. Vah! es nimiùm timidus.

B. At tu es fortaſſe audacior.

A. Tu ſcribe igitur quantùm voles, ego conferam me ad ludendum.

B. Abi, quæſo, deſcripſiſſem jam unam paginam, niſi interpellaſſes me.

A. At interim, proficimus aliquid, dum fabulamur Latine.

COLL. LIII.

A. Quotâ horâ expergefactus es hodie ?

B. Ante lucem, quotâ horâ nescio.

A. Quis expergefecit te ?

B. Hebdomadarius excitator venit cum suâ laternâ, pulsavit ostium cubiculi duriter, quidam aperuit, excitator accendit nostram lucernam, inclamavit clara voce, omnes experrecti sunt.

A. Narra mihi ordine quid egeris ex illo tempore usque ad finem jentaculi. Vos, pueri, attendite diligenter, ut discatis imitari hunc vestrum condiscipulum.

B. Experrectus sum, surrexi è lecto, indui tunicam cum thorace, sedi in scabello, accepi femoralia et tibialia, indui utraque, calceavi calceos, astrinxi femoralia thoraci ligulis, ligâvi tibialia periscelidibus super crura.

Præcinxi me cingulo, pexui caput diligenter, aptavi pileolum capiti, indui togam, deinde egressus cubiculo, descendi infra.

B. Accepi frigidam aquam è situla, lavi manus et faciem, collui os et dentes, detersi manus et faciem mantili, interea signum datur ad preces tintinnabulo.

A. Convenimus in privatam aulam, precamur una, accipimus jentaculum ordine à famulo, jentamus in triclinio, sedentes quieti sine murmure et strepitu. Admonui eos amice quos audivi garrientes inepte, aut loquentes otiosa verba, aut vidi lascivientes, detuli nomina eorum qui non paruerunt ad monitorem, ut notaret eos.

A. Nemone præerat vobis dum jentaretis ?

B. Imo, hypodidascalus.

A. Quid agebat interea ?

B. Ille amdulabat per mediam aulam, tenens, librum in manibus, et identidem monens observatorem ut notaret garrientes inepte.

A. Licet igitur emittere nullum verbum tunc?

B. Imo licet, verùm ii solent notari, qui confabulantur diu et multis verbis inepte et sine ullo fructu; cœterùm licet omnibus tractare jucundos sermones inter se de bonis et honestis rebus, dummodo fiat modestè citra clamorem et contentionem.

A. Hactenus satisfecisti mihi: Narrabis cætera à prandio nisi aliquod negotium intervenerit; eamus nunc in aulum ad prandium, ne simus in mora magistro.

B. Audivi signum modo dari.

A. Datum opportune.

COLL. LIV.

A. Ubi finivisti narrationem ante prandium?

B. Quum vellum imponere finem jentaculo, tu terpellasti me.

A. Perge igitur narrare reliqua ordine.

B. Dum facimus finem jentandi, posterius publicum signum datur, quisque sumit libros, imus in communem aulam, catalogi singularum classium recitantur ex more, qui adsunt respondent ad nomina. Ego quoque respondeo; absentes notantur in catalogis ab nomenclatoribus; recitatione catalogorum finita, ludimagister ascendit pulpitum ut precetur, jubet nos esse attentos, ac tum precatur publice.

Ubi precatus est, inquit, recipite vos quisque in suum auditorium. Omnes conveniunt, ego item venio cum meis condiscipulis.

Sedeo in meo loco; præceptor ingreditur, inquirit de absentibus, deinde sedet in cathedra, et jubet scriptum auctoris pronunciari.

Pronunciamus alterni clara voce, ut solemus quotidie, tum jubet nos reddere interpretationem, aliquot ex rudioribus legunt, alii reddunt interpretationem, idque memoriter.

Tandem præceptor exigit Anglicam significationem verborum, doctiores respondent, ego quoque, jussus ab eo, respondeo, ille laudat eos qui respondent bene, de quorum numero ego, (quod dictum sit sine jactantia) eram unus.

Postea jubet singulas partes orationis tractari ad grammaticam rationem, postremo, præscribit palam quid sit reddendum à prandio,

Octavá hora audita imperat precationem, qua finita, monet ut faciamus officium sedulo, tandem dimittit nos.

Eo spectante, eximus ordine, et sine strepitu, et discedimus læti. Satisfecine tibi, præceptor?

A. Cumulatissime.

B. Placetne tibi ut faciam idem de reliquis actionibus hujus dici sub cœnæ tempus?

A. Erit nihil opus.

COLL. LV.

A. Non meministi præceptorem monere nos tam sæpe de fugiendis pravis sodalibus?

B. Ego memini probe.

A. Tamen negligis ejus monita?

B. In quo videor tibi negligere ea?

A. Dicam tibi, modo audias attente.

B. Dic, obsecro, audiam attentissime.

A. Nunquam vis cavere ab illo impostore?

B. Cur caveam?

A. Ne depraveris ejus infectione, nam nosti esse pessimum.

A. Atqui non sequor sponte, accurrit ad me undique.

A. Nimirum, quia novit te habere pecuniam, et dare libenter et sæpe.

B. Quid igitur suades mihi facere?

A. Dic semel et serio, et quasi irato animo, Quid vis amice? cur sequeris me ubique? omnes clamitant te esse pessimum, ac nolunt esse tui sodales; proinde mitte me posthac, quæso, ne cædar virgis palam tua causa.

B. Quid si velit respondere aliquid?

A. Abrumpe illius sermonem, utque abi celeriter.

B. Ago tibi gratias quod monueris me tam fideliter.

COLL. LVI.

A. Quid egisti per hos quindecim dies?

B. Ministravi matri quæ ægrotabat.

A. Ain' tu?

B. Sic est profecto.

A. Quo morbo laborabat?

B. Tertiana febre.

A. Convaluitne?

B. Convalescit paulatim; gratia Deo.

A. Quis sanavit eam?

B. Summus medicorum.

A. Quis est ille ?

B. Deus ipſe.

A. Dubito nihil de hoc, ſed cujus opera ?

B. Domini Saraſini.

A. Is habetur peritiſſimus medicinæ.

B. Ejus egregiæ curationes quotidie probant id.

A. Quibus remediis uſus eſt in curanda tua matre ?

B. Medicamentis.

A. Intelligo illud ſatis, etiamſi tu taceas ; ſed dic mihi plane quæ fuerint iſta medicamenta.

B. Sine me recordari pauliſper.

A. Dic mihi tandem quæ reminiſceris.

B. Duo nomina tantum occurrunt mihi, clyſteres et potiones.

A. Quid conferunt iſta ?

B. Eho inepte, rogas quaſi ego ſim peritus medicinæ, itaque ſi cupis ſcire amplius, quære ipſe ab iis potius, qui profitentur iſta, hoc eſt à medicis et pharmacopolis.

A. Ne ſuccenſeas mihi, obſecro.

B. Cur es tu adeo curioſus ?

A. Ut ediſcam aliquid ſemper.

B. At vide interim ne voceris percontator.

A. Tamen audi pauca.

B. Loquere.

A. Quamdiu ægrotavit mater ?

B Fere duas hebdomadas.

A. Interea ubi erat pater ?

B. Profectus erat Lugdunum ad mercatum.

A. Sed qua hora rediiſti in ſcholam ?

B. Hodie mane.

A. Dediſtine excuſationem præceptori ?

B. Dedi.

A. Quid reſpondit tibi ?

B. Inquit bene factum ; sed ubi fuisti ?

A. Heri ivi rus cum meo patruo.

B. Age, videamus quid simus reddituri secunda hora, nam ego quodammodo sum novus discipulus.

COLL. LVII.

A. Quid cogitas ? cave tibi obsecro.

B. Quid caveam mihi ?

A. Ne incidas in morbum.

B. Ex qua causa ?

A. Ex intemperantia lusus.

B. Unde apparet periculum ?

A. Quia totus æstuas, totus mades sudore.

B. Admones me recte et in tempore ; profecto non sentiebam.

A. Desiste si audies me.

B. Quis respuat tam fidele consilium ?

A. Deterge faciem sudariolo, et indue te celeriter, ne contrahas subitum frigus.

B. Habeo tibi gratiam, nam sum obnoxius morbis.

A. Quid est causa ?

B. Infirmitas valetudinis meæ ; nam vides quam imbecillo corpore sum.

A. Debes tanto magis cavere tibi.

B. Novi istud probe, et pater monet me sæpissime : sed quid agas ? sumus proni natura in nostram perniciem.

A. Non est serviendum voluptati, sed consulendum est valetudini temperantia.

B. Memini carmen Catonis in eam sententiam.

A. Ego memini quoque ; jam indutus es satis, non opus est ut moreris hic diutius.

B. Vale, amicissime monitor.

A. Vin' tu ut deducam te domum ?

B. Nihil opus est, ego belle me habeo beneficio Dei.

COLL. LVIII.

A. Obsecro te da mihi operam paulisper.

B. Quid est illud ?

A. Nescio quid incidit in meum oculum, quod me valde male habet.

B. In utrum oculum incidit ?

A. In dextrum.

B. Vis inspiciam ?

A. Inspice, obsecro te.

B. Aperi quantum potes, et tene immotum.

A. Non possum continere à nictu.

B. Mane, egomet tenebo sinistra manu.

A. Ecquid vides ?

B. Video aliquid minutum.

A. Exime, quæso, si potes.

B. Exemi.

A. O bene factum ! quid est ?

B. Cerne tu ipse.

A. Est mica pulveris.

B. Et quidem adeo exigua ut vix possit cerni.

A. Vide quantum doloris tam exigua res adferat oculis.

B. Haud mirum quidem, nam nullum de exterioribus membris dicitur esse tenerius oculo.

A. Inde etiam fit, ut experiamur nihil esse charius nobis.

B. Deus approbat hoc cum loquens de ſua charitate in Judæos, ſic ait, qui tangit vos, tangit pupillam occuli mei.

A. Nonne meus oculus rubet ?

B. Aliquantulum, quia fricuiſti.

A. Credin dolere mihi adhuc ?

B. Quidni credam, qui expertus ſum talem moleſtiam toties ?

A. Experientia eſt magiſtra rerum.

B. Ita dicitur vulgo.

A. Quid prœmii dabo medico pro labore ?

B. Quantum pacti ſumus.

A Concluſio eſt brevis, ergo nihil ; ſed tamen habeo tibi gratiam.

COLL. LIX.

A. Quid agebas modo cum præceptore ?

B. Si cupis ſcire, percontare illum.

A. Cur cedes me ?

B. Ne facias palam.

A. Non rogo te, crede mihi, ut proferam id, nam quid proficerem !

B. Quamobrem igitur rogas tam cupide ?

A. Ut gaudeam tacitus mecum, ſi audieris quid boni.

B. Itane venis paratus, ut extorqueas a me quod creditum eſt mihi uni, idque à præceptore ?

A. Quod dixeris mihi, dixeris ſurdo et muto.

B. Egone committam meum tergum in tuam fidem ?

A. Potes profecto, et quidem ſine periculo.

B. Nunquam dices tam commode ut persuadeas mihi istud.

A. Dabo fidem, me taciturum.

B. Etiamsi declaraveris sanctissime ter quaterve, non prodam, proinde desiste percontari.

A. Hem, ubi est nostra amicitia ?

B. Nescis illum dictum sapientis, quod velis esse tacitum, dixeris nemini ?

A. Audivi aliquoties, sed quod dictum sit amico, videtur dictum nemini, nam amicus est quasi alter idem.

B. Dicet eadem tibi, qui volet scire ex te, et item alius, atque ita perveniet ad aures omnium; itaque si vis me esse amicum tibi posthac, missum me facito.

A. Non sum imperator ut te missum faciam.

B. Pergin' esse molestus ?

A. Malim abire quam exhibere tibi molestiam.

COLL. LX.

A. Ubi est natu maximus frater ?

B. Ivit in militiam.

A. Quid ais, in militiam ?

B. Sic res est.

A. Valedixit literis igitur ?

B. Jampridem tædebat eum literarum.

A. Quid ita ?

B. Nescio, nisi quia volebat vivere liberius.

A. Quare pater permisit ?

B. Profectus est, patre absente, metre invita.

A. O miserum adolescentem !

B Imo vero miserrimum.

A. Quid faciet ?

B. Id quod cæteri qui ſequuntur illud genus vitæ ; nempe ſpoliabit, rapiet, ludet alea, potabit, ſcortabitur.

A. Eſtne iſthæc vita militum ?

B. Omnino.

A. Unde ſcis iſtud ?

B. Audivi nuper ex patre cum cœnaremus.

A. Quorſum narrabat talia ?

B. Docebat nos nihil eſſe titius quam timere Deum, qui cuſtodit parvulos, et inducit eos paulatim in rectam viam.

A. Præceptor ipſe admonet nos ſæpe de his rebus.

B. Debemus eſſe tanto magis ſoliciti ut amemus parentes et præceptores, quorum operâ Deus utitur ad noſtram inſtitutionem.

A. Utinam præſtemus utriſque quod ipſe præcipit nobis in ſua lege.

B. Ita Deus faxit.

COLL. XLI.

A. Fuiſtine hodie in foro ?

B. Fui.

A. Quando ?

B. Poſt ſacram concionem.

A. Quid emiſti nobis ?

B. Fere nihil.

A. Sed quid ?

B. Butyrum.

A. Quanti ?

B. Quadrante.

A. Tantillum !

B. Non auſus ſum emere amplius.

A. Quid timebas ?

B. Ne non eſſet bonum.

A. Feciſti prudenter ſatis.

B. Cur dicis iſtud ?

A. Quia malim te eſſe timidiorem in hac re quam audaciorem.

Sed nunquid emiſti præterea ?

B. Nihil.

A. Eho, nihilne !

B. Nihil prorſus.

A. Vah, quam parce opſonatus es nobis !

B. Quid aliud potuiſſem emere ?

A. Quaſi neſcias quibus opſoniis ſoleam oblectari.

B. Scio te amare molliuſculum caſeum, et pyra, et alios recentes fructus.

A. Dicis recte, cur igitur non emiſti ?

B. Caſeus erat carior pro noſtra pecuniola.

A. Quid fructus ?

B. Alii non erant maturi ſatis ; dubitabam de aliis eſſentne boni.

A. Miſer, non poteras guſtare ?

B. Atqui iſtæ mulieres permittunt guſtare nihil, niſi affirmes te empturum.

A. Nihil mirum, nam multi guſtarent animi cauſa tantum, eſto igitur ſapientior alias.

B. Quomodo ?

A. Si videris aliquem pulchrum fructum, eme aliquantulum denariolo, ut facias periculum.

B. Quid tum ?

A. Si placuerit tibi, tum emito amplius ; ſin minus, relinquito, et conferto te alio.

B. Eſt bona cautio.

A. Memineris igitur, ut utaris poſthac.

B. Ego, ut ſpero, meminero diligenter; nunquid vis præterea?

A. Ut cures ea quæ ſunt tui officii, ac deinde incumbas ſtudiis.

COLL. LXII.

A. Reverteris tantum hodie a villa?

B. Tantum hodie, idque paulo ante prandium.

A. Atqui dixeras te futurum illic modo biduum.

B. Ita ſperabam fore, et ſic pater promittebat.

A. Quid obſtitit igitur quo minus redieris citius?

B. Mater detinuit me, tametſi obſecrabam eam lachrymis, ut me miſſum faceret.

A. Sed cur remorata eſt te tamdiu?

B. Ut comitarer eam in reditu.

A. Quid agebas interea?

B. Colligebam fructus cum noſtris ruſticis.

A. Quos fructus?

B. Quaſi autumnales fructus non ſint noti tibi, pyra, mala, juglandes, caſtaneæ.

A. O jucunda exerciſtiato!

B. Non eſt ſolum jucunda, ſed etiam frugifera.

A. Sed hoc eſt malum, quod interim fructus quinque aut ſex prælectionum periit.

B. Non omnino periit ſpero, curabo pro viribus, ut recuperem aliqua ex parte.

A. Quid facies?

B. Deſcribam quam diligentiſſime potero.

A. Et quid tum?

B. Edifcam ipfam orationem auctoris.

A. Sed non intelliges, fenfum ejus fatis.

B. Interpretatio præceptoris juvabit me, ut affequar fenfum magna ex parte.

A. Nec tamen id erit fatis.

B. Tu aderis mecum (fi placet) per otium, ut conferamus una.

A. Faciam libenter equidem, fed iftud non fufficiet.

B. Non poffum facere amplius.

A. Quanto præftitiffet audire magiftrum ipfum?

B. Sane multo præftiterat; fed quando non contigit mea culpa, non poffum accufare meipfum in hac parte.

A. Dicis recte; fac igitur habeas bonum animum, nam quod ego difputavi tecum pluribus verbis de hac re, non feci, ideo, ut adducerem te in defperationem, fed totum illud profectum eft ex meo fingulari amore in te.

B. Illud non eft dubium mihi, quo fit ut habeam majorem gratiam tibi.

A. Sed ecce, tintinnabulum vocat nos ad cœnam.

COLL. LXIII.

A. Audivi tuum patrem veniffe ad gymnafium hodie.

B. Audivifti verum.

A. Qua gratia venit?

B. Ut numeraret pecuniam præceptori pro alimentis meis, et fimul ut commendaret me illi.

A. Nunquamne commendarat te antea?

B. Imo, fæpiffime.

A. Quid ſibi vult iſta tam frequenti commendatione ?

B. Amat me.

A. Quid tum ?

B. Ideo cupit me erudiri diligenter.

A. Quid ſi commendet ut vapules ſæpius ?

B. Ea eſt fortaſſe cauſa, ſed quid tum ? non diligit me propterea minus.

A. Unde colligis iſtud ?

B. Quia correctio eſt tam neceſſaria puero quam alimentum.

A. Dicis verum quidem, ſed pauci judicant ita ; nam eſt nemo quin malit habere panem quam virgam.

B. Iſtud eſt naturale omnibus, quis negat ? ſed tamen pœna eſt ferenda patienter, præſertim juſta pœna.

A. Sic habemus in libello moralium diſtichorum.

B. Quid ſi pœna ſit injuſta ?

A. Ea quoque eſt patienda nihilominus.

B. Cujus cauſa ?

A. Propter Jeſum Chriſtum, qui tulit injuſtiſſimam et acerbiſſimam mortem pro noſtris peccatis.

B. Utinam id veniat in mentem, quoties patimur aliquid.

A. Præceptor monet nos id ſæpe, quoties occaſio occurrit ; ſed narrat fabulam ſurdis, ut eſt in proverbio.

B. Ergo demus operam, ut ſimus diligentiores ſterum.

A. Deus faxit.

COLL. LXIV.

A. Tu igitur es discessurus cras, ut audio.

B. Cras, si Dominus permiserit.

A. Eho, cur tam cito ?

B. Pater urget me.

A. Imo tu urges patrem.

B. Itane videtur tibi ? quomodo possum urgere patrem.

A. Assidua missione literarum.

B. Scripsi semel tantum scholasticam vacationem instare.

A. Quando misisti literas ?

B. Superiore hebdomade.

A. Quo die ?

B. Veneris.

A. Quid facies domi ?

B. Vindemia instat, interim fructus sunt colligendi.

A. Poteras expectare diem dimissionis.

B. Nescio quando sit futurus.

A. Spero ad finem proximæ hebdomadis.

B. Sed istud non est positum in nostro arbitrio.

A. Nec in præceptoris quidem.

B. Cujus igitur ?

A. Dei solus, qui gubernat consilia hominum suo nutu.

B. Atqui Satanus videtur gubernare interdum.

A. Quantum Deus permittit ipsi : Sed relinquamus ista sapientioribus.

B. Est tutius ; nam proverbium monet, Ne sutor ultra crepidam.

A. Audivimus istud sæpe ex præceptore.

B. Idem quoque docuit nos sæpe illam sententiam Pauli, Noli altum sapere, sed time.

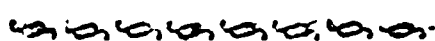
A. Habet etiam illud frequenter in ore, Ne quæsieris altiora.

B. Sed audin' tu signum dari ad cænam?

A. Tintinnubalum adhuc pulsat meas aures.

B. Eamus in aulam.

A. Salutabo te cras ante discessum.

COLL. LXV.

A. Cur dispergebas pisa hic?

B. Quando?

A. Post prandium.

B. Faciebam id animi causa.

A. Sed unde habuisti illa pisa?

B. Accepi è concha, ubi reposita fuerunt ut coquerentur crastino die.

A. Debuistine facere malum animi causa?

B. Non putabam id esse malum.

A. An non est malum conculcare panem pedibus?

B. Nollem facere istud.

A. Cur nolles?

B. Quia panis est maxime necessarius nobis.

A. Deus creavit et pisa et cætera quæ eduntur, in nostrum usum.

B. Non ignoro illud, quinetiam vescor pisis libenter, si sint bene cocta et condita.

A. Præterea, vellesne abuti tuis rebus?

B. Minime.

A. Tanto minus debes abuti alienis.

B. Intelligo istud satis.

A. Ergo non fecisti recte.

B. Non recte, fateor, tamen non malo animo.

A. Cur fecisti igitur ?

B. Mea ineptia incitavit me ad illud.

A. Quid meruisti ?

B. Plagas.

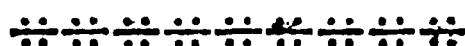
A. Dicis recte ; sed opinor, non ex animo.

B. Imo certe : Ne accuses me, oro.

A. Quandoquidem fateris sponte, non accusabo te, nam præceptor dixit sæpissime, se velle sic.

B. Quid ille dixit ?

A. Ut deferamus neminem ad eum de istis levioribus, qui agnoverit culpam libens.

COLL. LXVI.

A. Quo genere ludi exercuisti te hodie ?

B. Ludo juglandium.

A. Ecquid lucri fecisti ?

B. Imo, perdidi.

A. Tum fortuna fuit adversa tibi.

B. Nescio quæ fortuna, tantum scio id accidisse mea culpa, sed Deo volente ita.

A. Cur Deus id voluit ?

B. Fortasse ut hinc discam ferre graviora quum acciderint.

A. Quasi Deus curet lusiones puerorum.

B. Curat profecto, quinetiam, nihil fit in natura rerum sine divina providentia.

A. Siccine philosopharis ? quisnam docuit te ista ?

B. Nonne tute audivisti ex nostro concionatore ?

A. Potest fieri, ut audiverim, sed quid agam ? memoria est fluxa.

B. Nimirum, quia non exerces.

A. Quomodo est exercenda?

B. Primum, diligenti attentione, hoc est, advertendo diligenter ea quæ audivimus aut legimus; deinde repetendo eadem sæpe; denique, docendo alios ea quæ didicimus

A. Ista inculcantur nobis sæpe a præceptore, sed (me miserum!) quam supina est hæc negligentia mea!

B. Sic sumus omnes, nisi ille spiritus Dei excitet nos.

A. Quid faciam igitur?

B. Expergiscere, precare Deum assidue, esto vigilans, fugito pravos, versare cum bonis.

A. Quid consequar tandem?

B Rogas? Si assueveris istis moribus, Dominus Deus miserebitur tui sua clementia, et senties tuum animum mutatum brevi.

A: O quam opportunus fuit hic congressus! Obsecro te, ut colloquamur sæpius.

COLL. LXVII.

A. Demiror tuam negligentiam.

B, In qua re tandem?

A, Quod non curas te diligentius.

B. Ego curo me fortasse nimis, edo, bibo, dormio satis, præterea pecto capillum, lavo manus, faciem, dentes, occulos, hæc mane præcipue; quinetiam, cum tempus postulat, exerceo corpus, relaxo animum, et ludo cum cæteris, quid vis amplius?

A. Mittamus ista; ea non sunt quæ reprehendo in te.

B. Quid igitur?

A. Circumspice vestimenta tua à calce ad verti-

cem, invenies nihil integrum, omnia ſunt lacerata et obſoleta, iſta profecto non decent veſtrum genus.

B. Loqueris equidem ut libet, quod ſi haberes parentes tam procul remotos, fortaſſe non eſſes elegantior; ſi haberem pecuniam, non paterer me eſſe uſque adeo pannoſum.

A. Nec ideo cares negligentia, nam cur non petis mutuo alicunde?

B. Unde peterem?

A. Si non aliunde, certe poſſes à præceptore.

B. Quid ſi nollet dare?

A. Denegat nulli è dometcis diſcipulis, ſi quidem videt eſſe opus.

B. Non ignoro iſtud, ſed ſum verecundior.

A. Ah! iſte eſt ruſticus pudor.

B. Tamen malo eſſe verecundus quam impudens.

A. Verecundia (ut quidam dixit) eſt bonum ſignum in adoleſcente, ſed mediocritas eſt adhibenda ubique.

B. Ego ſum eo ingenio, ut verear offendere quempiam.

A. Laudo ingenium, ſed eſt modus in rebus; nam ille metus offendendi debet habere locum in turpibus rebus, aut indecoris, ſed video nihil tale hic. Eſt uſitatum in ſocietate hominum, ut indigeant mutua opera; quis igitur dabit mihi vitio ſi petam ab amicis?

B. Nemo reprehendet, niſi fortaſſe velis abuti ejuſmodi rebus.

A. Sed tu (quantum ego novi te) nolles abuti.

B. Apage iſtum abuſum, habeo tibi maximas gratias pro tuo conſilio.

COLL. LXVIII.

A. Adfuiſtine concioni ſacræ hodie?

B. Adfui,

A. Quis habuit concionem?

B. Dominus N—.

A. Quota hora incepit?

B. Septima.

A. Unde ſumpſit thema?

B. Ex Epiſtola Pauli ad Romanos.

A. Quoto capite?

B. Octavo.

A. Reſpondiſti adhuc bene; nuuc videamus quid ſequatur: Ecquid mandaſti memoriæ?

B. Nihil quod poſſum referre.

A. Nihil! cogita pauliſper, et vide ne turberis, quin eſto bono animo.

B. Certe poſſum reminiſci nihil.

A. Ne verbum quidem?

B. Nihil prorſus,

A. Hem verbero! quid profeciſti igitur!

B. Neſcio, niſi quod abſtinui fortaſſe interim à malis.

A. Iſtud, quidem, eſt aliquid, ſi potuit fieri, ut abſtinueris à malo omnino.

B. Abſtinui quoad potui.

A. Fac eſſe ita, tamen non ſatisfeciſti Deo, quum ſcriptum ſit, declina à malo, et fac bonum; ſed dic mihi quæſo, qua gratia iviſti illuc potiſſimum?

B. Ut addiſcerem aliquid.

A. Cur non feciſti iſtud?

B. Non potui.

A. Non potuiſti, nebulo! Imo noluiſti, aut certe non curaſti.

B. Cogor fateri.
A. Quæ res cogit te ?
B. Mea conſcientia, quæ accuſat me apud Deum.
A. Dicis recte, utinam ex animo.
B. Equidem dico ex animo.
A. Poteſt fieri ita, ſed age, quæ fuit cauſa quamobrem mandaveris nihil memoriæ ?
B. Mea negligentia ; nam non audiebam diligenter.
A. Quid faciebas igitur ?
B. Identidem dormiebam.
A. Ita ſoles ; ſed quid agebas in reliquo tempore ?
B. Cogitabam mille ineptias, ut pueri ſolent.
A. An tu es adeo puer ut non debeas eſſe attentus ad audiendum verbum Dei.
B. Si eſſem attentus, poſſem proficere aliquid.
A. Quid igitur meruiſti ?
B. Vebera.
A. Meruiſti profecto, idque largiſſime.
B. Confiteor ingenue.
A. Para te ad recipiendas plagas.
B. Ah ! magiſter, ignoſce, obſecro ; peccavi, fateor, ſed ex nulla malitia.
A. Quid facies igitur ſi ignovero tibi ?
B. Faciam meum officium poſthac, ut ſpero.
A. Addendum erat, Deo juvante.
B. Imo, magiſter, præſtabo meum officium poſthac, Deo juvante.
A. Age, condono hanc culpam tuis lachrymis, et ignoſco tibi ea lege, ut memineris tui promiſſi.
B. Ago tibi gratias, humaniſſime præceptor.
A. Eris in maxima gratia apud me, ſi ſervaveris promiſſa.

COLL. LXIX.

A. Non possum mirari satis te non esse diligentiorem.

B. In qua re videor tibi esse negligens?

A. Quod nunquam fere ades in tempore mane, atque, inde fit ut noteris in catalogo pene quotidie: Cur es adeo somniculosus?

B. Sic est mea natura.

A. Corrige istam naturam, id est, vitium naturæ.

B. Nihil emendatur difficilius, quam naturale vitium.

A. Omnia vitia fere sunt naturalia nobis, et nisi bonitas Dei servaret nos, essemus omnes sceleratissimi.

B. Quid igitur faciendum est?

A. Pugnandum est fortiter cum vitiis nostris.

B. Sub quo duce?

A. Deo ipso.

B. Quibus armis?

A. Divinis et spiritualibus.

B. Ubi inveniuntur?

A. In epistola sancti Pauli ad Ephesios.

B. Quoto capite?

A. Sexto.

B. Quid si non intellexero locum per me?

A. Non intelliges, satis scio, sed præceptor erit consulendus.

B. Quid si adfueris mecum?

A. Volo adesse, certum est, verum opportunitas captanda est.

B. Capiemus consilium igitur alias de hoc.

A. Quando erit istud?

B. Proximo die Mercurii, si tibi placet.
A. Quota hora ?
B. Prima post meridiem.
A. Placet sententia.
B. Nunc igitur discedamus.

COLL. LXX.

A. Vis emere hoc cingulum ?

B. Cur emerem ? unum est satis mihi ; cur vero vis tu vendere ?

A. Quia sunt mihi duo.

B. Tamen non licet vendere, nisi vis incurrere pœnam.

A. Quid vetat me vendere meas res ?

B. Habes nihil tuum adhuc.

A. Eho, nihil ! unde probas istud ?

B. Quia nondum es tui juris, sed sub potestate patris ; denique, vis audire breviter istud non licere tibi ?

A. Maxime, velim.

B. Est scholastica lex de hoc, cujus hæc est sententia, Pueri nec vendant nec alienent aliquid injussu parentum, qui fecerit contra plectetur verberibus.

A. Non ignorabam istud; sed volebam facere periculum an esses constans in observandis legibus.

B Tu es simulator igitur.

A. Video nihil mali in hac simulatione. Num tu interpretaris male ?

B. Minime vero, nihil enim nocuisti mihi.

A. Quid si nocuissem ?

B. Tulissem æquo animo, ut decet Christianum.

A. Utinam feramus omnia adversa sic propter Christum, qui nihil non tulit causa nostræ salutis.

Bt Feremus certo, si proponamus ejus exemplum semper ab oculis.

A. Id est quidem difficile.

B. Imo impossibile, nisi adjuvemur illius spiritu, quod est impetrandum assiduis precibus.

A. O quam suavi sermone consumpsimus tantillum otii !

COLL. LXXI.

A. Quid vis ut dicamus, præceptor.

B. Dicat quisque suam sententiam ex novo testamento.

A. Euge! nihil erit facilius nobis, habemus enim in promptu magnam copiam earum ; vis ergo, præceptor, ut incipiamus nunc ?

B. Sane velim, quando, ut ais, est vobis tanta copia.

A. Quis incipiet ?

B. Tune vis edere specimen hujus rei, honoris tui causa ?

A. Faciam id libenter, sed Dei honoris causa.

B. Laudo istud verbum nam divinus honor et gloria est præferenda in omnibus rebus ; eja incipe, si quid habes.

A. Nisi vestra justitia superaverit justitiam scribarum et pharisæorum, non potestis ingredi regnum cælorum ; quinto capite Matthæi.

Deposito mendacio, loquimini veritatem quisque proximo suo ; quarto capite ad Ephes. Filii, obedite parentibus, in omnibus, hoc enim placet Domino : tertio ad Colossenses.

B. Euge, bonum ſpecimen, videte, ut progreſſus reſpondeat, hoc eſt, ut pergatis in poſterum diligenter.

A. Qui dedit nobis principium, idem dabit proſperos ſucceſſus.

B. Ita eſt ſperandum. Parate vos, ut maturemus prodire.

A. Aderimus paratiſſimi mox.

B. Sumite quiſque ſuum pallium, ut prodeatis honeſtius; ſed heus, pueri.

A. Quid, præceptor?

B. Videte ut adferatis Pſalmos, cantabimus alicubi in umbra.

A. Ita noſtra ambulatio fiet jucundior.

COLL. LXXII.

A. Fuiſtine hodie in gymnaſio.

B. Etiam, quid tu agebas?

A. Eram occupatus domi.

B. Id evenit præter tuum morem, ſoles enim abeſſe rarius.

A. Rariſſime quam poſſim; quid autem actum eſt?

B. Nihil prorſus.

A. Habemus ergo remiſſionem?

B. Certe.

A. Quamobrem?

B. Propter hodiernum mercatum.

A. Quis dedit?

B. Ludimagiſter, tamen permiſſu rectoris?

A. Quid conceſſit?

B. Vacationem ab omni ſcholaſtico munere.

A. An, in totum diem ?

B. A mane usque ad occasum solis ; tametsi admonuit nos diligenter, et multis verbis quidem, ut cogitaremus de negotio in otio, ne veniremus cras in ludum imparati.

A. Quid igitur faciemus ? abutemur hoc otio ?

B. Id minime decet nostram ætatem.

A. Tu vero, quid paras facere ?

B. Recipere me in musæolum, nisi placet tibi fortasse magis, ut prodeamus aliquo ambulatum sesquihoram.

A. Egone recusarem ? imo est nihil quod magis velim nunc ; nam interea tractabimus aliquem sermonem de literis, et exercebimus corpus.

B. Eamus igitur extra muros.

A. Quonam.

B. Usque ad ripam lacus.

A. Istud arridet mihi valde, sed tu expectabis me, si placet.

B. Quamdiu ?

A. Tantisper dum eo mutatum crepidas pro calceis.

B. Ubi vis expectari ?

A. Ad Franciscanam portam.

B. At vide ne fallas.

A. An ego fallerem amicum, cum sciam fidem esse servandum cum inimico ?

B. Abi, festina ; ego legam aliquid interim, dum opperior te.

A. Adero hic mox.

B. E[illegible]
refpond[illegible]
ter.

A. Q[illegible]
peros fu[illegible]

B. Ita [illegible]
mus pro[illegible]

A. A[illegible]

B. Su[illegible]
honeftis [illegible]

A. Qu[illegible]

B. Vi[illegible]
eubi in [illegible]

A. Ita [illegible]

A. Fu[illegible]

B. Etia[illegible]

A. Era[illegible]

B. Id e[illegible]
beffe rari[illegible]

A. Ra[illegible]
eft?

B. Nih[illegible]

A. Hab[illegible]

B. Cert[illegible]

A. Qu[illegible]

B. Prop[illegible]

A. Qu[illegible]

B. Lud[illegible]

A. Qu[illegible]

B. Vas[illegible]

COLL. LXXIV.

A. Visne permanere in ista ignorantia ?

B. Deus avertat.

A. Quid facias igitur ?

A. Da mihi consilium super hac re.

A. Iprimis precare Deum sæpissime et ex animo ; deinde esto semper attentus, hoc est, audito diligenter quicquid docetur, sive præceptor loquatur, sive tui condiscipuli reddant aliquid ; postremo, cole charitatem diligenter.

B. Quibus modis ?

A. Lædito neminem, offendito neminem, invideto nemini, odio habeto neminem ; sed contra, dilige omnes tanquam fratres, ac benefacito omnibus quoad poteris.

B. Quid illa conferent ad profectum studiorum ?

A. Plurimum.

B. Quomodo ?

A. Sic enim Deus illuminabit ingenium tibi, augebit memoriam, ac cæteras dotes animi ; denique, ita promovebit tua studia, ut facias majorem progressum in iis indies.

B. Sane das mihi optimum consilium : Utinam valeam perpetuo uti ad gloriam Dei, ac referre tibi gratiam aliquando.

A. Non opto ut referas mihi aliud gratiæ, nisi ut laudes Deum sæpenumero, et persequaris honesta studia semper.

COLL. LXXV.

A. Præceptor, quid reddemus cras mane ?

B. Dixi palam hodie mane, ante scholam missam.

A. At ego non aderam, præceptor.

B. Roga condiſcipulos, nam ſi ſinguli vellent interrogare me de rebus dictis à me palam, quæſo quando eſſet finis ? Itaque fac ſis prudentior poſthac.

A. Curabo.

B. Sed ubi fuiſti ?

A. Prodieram.

B. Quid Prodieras ?

A. Ut curarem aliquod negotium, de quo pater ſcripſerat ad me.

B. A quo petiviſti veniam ?

A. Ab hypodidaſcalo.

B. Cur non potius a me ?

A. Quia eras occupatus.

B. Quid agebam ?

A. Alloquebaris quoſdam honoratos viros in area, qui venerant te conventum.

B. Abi, nunc recordor.

COLL. LXXVI.

A. Salve, Domine.

B. Tu ſis ſalvus quoque.

A. Ludamus pauliſper.

B. Quid ais, ineptule ? vix ingreſſus es ſcholam, et loqueris jam de ludo.

A. Ne iraſcaris, quæſo.

B. Non iraſcor.

A. Cur ergo ſic exclamas ?

B. Accuſo tuam ſtultitiam.

A. Non licet ludere igitur ?

B. Imo, at cum tempus eſt.

A. Vah! tu nimium ſapis.

B. Utinam tantum ſaperem ſatis; ſed mitte me, quæſo, ut repetam quod reddendum eſt præceptori mox.

A. Dicis æquum; ego volo quoque repetere tecum, ſi tibi placet.

B. Eho! quid eſt hoc? quid ſibi vult iſta tam ſubita mutatio? nonne tu loquebaris modo de luſu?

A. Loquebar, quidem, ſed non ſerio.

B. Cur ſimulabas?

A. Ut fabularer paucis tecum.

B. Quid illud prodeſt?

A. Rogas? nonne audiviſti ex præceptore?

B. Nunc non occurrit mihi; quid, inquam, prodeſt confabulari?

A. Ad exercendos nos in Latina lingua.

B. Profecto putas recte, et ego amo te mag nunc.

A. Habeo tibi gratiam; age, repetamus præ tionem, nam brevi præceptor aderit.

COLL. LXXVII.

A. Salve, præceptor.

B. Sis ſalvus: unde venis tam multo mane?

A. E noſtro cubiculo.

B. Quando ſurrexiſti.

A. Paulo ante ſextam, præceptor.

B, Quid ais?

A. Sic eſt ut dico.

B. Tu es nimis matutinus; quis expergefecit te?

A. Meus frater.

B. An precatus es Deum ?

A. Cum primum frater pexuit me, precatus ſum.

B. Quomodo ?

A. Flexis genibus et manibus conjunctis, dixi Dominicam precationem cum gratiarum actione.

B. Qua lingua ?

A. Anglicana.

B. O factum benè ! quis miſit te ad me ?

A. Nemo.

B. Quid ergo ?

A. Veni ultro.

B. Mi animule, quam pulchrum eſt ſapere ! nonne eſt jentandi tempus ?

A. Nondum eſurio.

B. Quid vis igitur ?

A. Volo reddere quotidiana nomina, ſi placet tibi audire me.

B. Quidni placeret ? tenes memoria igitur ?

A. Teneo.

B. Age, pronuncia.

A. Sed ſoles præire Anglice, et ego reſpondeo Latine.

B. Mones bene. Pene oblitus eram, reſponde igitur.

COLL. LXXVIII.

A. Quando vis prandere ?

B. Ego prandi jam.

A. Quota hora ?

B. Seſquioctava.

A. Prandetis tam mane igitur ?

B. Sic solemus fere in æstate, vos autem quid facitis ?

A. Non prandemus ante susquidecimam, interdum ab undecima.

B. Papæ ! cur non citius ?

A. Pater est expectandus, dum redierit è curia.

B. Tu igitur non potes adesse in aula in cantatione psalmorum.

A. Intersum admodum raro. Exemptus sum ab eo munere.

B. Quis exemit te ?

A. Præceptor, rogatu mei patris.

B. Habentne omnes senatorum filii ejusmodi privilegium ?

A. Habent, modo patres jubent.

B. Nonne posset mater dare tibi prandium ante reditum patris è senatu ?

A. posset quidem, sed pater vult expectari à me.

B. Quamobrem ?

A. Quia sic placet illi.

B. Nunc tacendum est mihi, nam occlusisti os mihi.

A. Cur tu es tam curiosus percontator ?

B. Sum puer, et pueri semper cupiunt scire aliquid novi.

A. Fateor, at est modus in rebus, ut præceptor docet nos sæpe.

B. Ergo discedamus, ut conferas te pransum.

A. Ignosce mihi, quæso, si offenderim qua in re.

B. Ego peto idem abs te ; ego, inquam, potius, qui potui offendere te mea loquacitate, sed cogitans nihil mali interim.

COLL. LXXIX.

A. Præceptor, licetne dicere pauca ?

B. Loquere audacter.

A. Ego et mei condiſcipuli fuimus affixi libris fere hoc toto triduo; licetne relaxare animum pauliſper ludo ?

B. Dic igitur aliquam ſententiam.

A. Interpone tuis interdum gaudia curis,
Ut poſſis animo quemvis ſufferre laborem.

B. Dic etiam Anglicos verſus, ſi tenes memoria.

A. *Eaſe and alternate labour, rightly join'd,*
For nobleſt ſervice from the attentive mind.

B. Quam recte dixiſti omnia.

A. Gratia ſit Deo.

B. Aliquid addendum erit poſthac.

A. Quidnam, præceptor ?

B. Qui dedit mihi ingenium et bonam mentem.

A. Sed quis docebit me iſta verba ?

B. Scribam ea tibi in tuo commentariolo, ut ediſcas; ſed dic mihi, quæſo, quis docuit te iſtam orationem quam pronunciaſti ?

A. Campanus dedit mihi heri ſcriptam, et ego mandavi memoriæ.

B. Profecto ego amo te ob iſtam diligentiam.

A. Ago, tibi gratias, præceptor; permittiſne igitur ut ludamus ?

B. Sane, abi, renuncia tuis condiſcipulis.

A. Faciam.

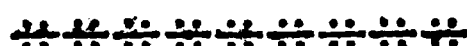
B. Quid dices illis ?

A. Id quod docuisti me aliquando.

B. Sed volo audire prius ex te.

A. Gaudete pueri, en, affero vobis jucundum nuncium, ego impetravi vobis potestatem ludendi.

B. Euge, meministi probe, ito jam.

COLL. LXXX.

A. Nihilne est quod reddamus hodie præceptori ?

B. Nihil nisi de rudimentis grammaticæ.

A. Quidnam ?

B. Inspice tuum libellum, invenies notas in quinque lectiones, quas præceptor præscripsit nobis.

A. Quando fuit istud ?

B. Dei Veneris hora quarta.

A. At ego not interfui tunc.

B. Ergo meruisti plagas.

A. Siccine judicas, severe judex ? eram occupatus domi ; nec aberam injussu præceptoris.

B. Esto, sed tamen debuisti postridie quærere quid esset actum pridie.

A. Confiteor meam culpam ; sed cede tuum librum, quæso, ut videam quid nobis reddendum sit.

B. Accipe, et eadem opera signato quæ præscripta sunt nobis à præceptore.

A. Faciam diligenter ; neque posthac accusabis me negligentiæ, ut spero.

COLL. LXXXI.

A. A quo emiſti iſtam chartam ?
B. A Fatino.
A. Eſtne bona ?
B. Melior quam iſta tua, ut opinor.
A. Non miror.
B. Cur dicis iſtud ?
A. Quia fortaſſe eſt carior.
B. Neſcio.
A. Quanti emiſti ſcapum ?
B. Solido et ſemiſſe. Quanti tu emiſti ?
A. Solido et pluris.
B. Quanti igitur ?
A. Quinque quadrantibus.
B. Profecto non emiſti male.
A. Quinetiam mercator dedit mihi auctarium.
B. Quodnam, quæſo ?
A. Schedam bibulæ chartæ.
B. O me imprudentem, qui oblitus ſum petere !
A. Ego ne petivi quidem, ſed ille dedit mihi ultro ; et hoc, inquit, addo tibi, ut reviſas me.
B. Sic ſolent allicere emptores.
A. Nec mirum, quiſque quærit ſuum commodum.
B. Sed quid agimus, immemores hodierni penſi ?
A. Eſt exiguum, ſatis temporis reſtat nobis.

COLL. LXXXII.

A. Venitne tuus frater Londino ?
B. Venit heri ante meridiem.
A. Nihilne literarum attulit tibi ?
B. Nihil.

A. Quid narrat de patre tuo ?

B. Ait illum, Dei beneficio, convalescere paulatim.

A. Gaudeo sane, ac precor Deum ut recuperet pristinam valetudinem brevi ; sed nihil misit ad te ?

B. Imo, pecuniam.

A. Euge, est nullus jucundior nuncius.

B. Ita aiunt.

A. Tu vero respondes sic, quasi audias fabulam.

B. Quin audio pejus.

A. Quidnam ?

B. Merum mendacium.

A. Egone mentitus sum ?

B. Non dico te esse mentitum, sed dixisti falsum.

A. Ego non intelligo quid dicas.

B. Dabo operam ut intelligas.

A. Obsecro te.

B. Si nullis nuncius est jucundior quam de pecunia allata nobis, quid ergo est evangelium Christi ? quis nuncius est jucundior quam gratia Dei, quam Christus attulit nobis per evangelium ?

A. Fateor nihil esse jucundior evangelio, iis duntaxat qui credunt ei, et amplectuntur ex animo.

B. Equidem sic intelligo.

A. At ego loquebar de humanis et terrenis rebus, tu vero statim ascendisti ad cœlum.

B. Ita boni concionatores solent.

A. Non putabam te esse theologum.

B. Dixi nihil nisi quod est tritum et notum omnibus.

A. Utinam illud esset adeo vulgare, ut omnes crederent in Christum.

B. Omnes nunquam credent.

A. Quid prohibet?

B. Quia multi ſunt vocati, pauci vero electi, ſicut Chriſtus ipſe teſtatur.

A. Vis inire magnam gratiam apud me?

B. Fecerim nihil libentius, ſi quidem res ipſa ſit penes me; ſed quid eſt in quo poſſum commodare tibi?

A. Da mutuo mihi decem aſſes.

B. Non habeo tantum nunc, ſed majorem partem.

A. Quantum, quæſo?

B. Neſcio, niſi inſpexero crumenam; ecce tibi octo aſſes cum ſemiſſe.

A. Accipio ſolos ſeptem, non enim volo evacuare te prorſus.

B. Refert parum, accipe totum ſi vis.

A. Ago tibi gratias, credo hoc pecuniæ fore ſatis meo negotio, cum aliquantula quam ipſe habeo.

B. Ut libet.

A. Amo te de iſta tam exprompta benignitate.

B. Si poſſum quid aliud, ne parcas.

A. Reddam totum, Deo volente, quam primum pater miſerit ad me.

B. Ne ſis magnopere ſolicitus, nondum eſt opus mihi.

COLL. LXXXIII.

A. Oro te, da mihi ex tuo pane.

B. Non habeo nimis mihi, tamen volo impertiri tibi.

A. Habeo tibi gratiam.

B. Non eſt quod agas ob tantulam rem; ſed dic, quæſo, cur non attuliſti?

A. Quia erat nemo nostræ domi qui daret mihi.
B. Sed cur non accipis ?
A. Non audeo, nisi mater det.
B. Facis bene, sed audi bonum consilium.
A. Ausculto ut audiam, dic, quæso.
B. Cum reliquiæ mensæ tolluntur post prandium, petito merendam, et recondito eam in peram ; ita fiet ut numquam venias inanis.
A. Autemquid suades mihi de jentaculo ?
B. Ut petas in exitu cœnæ, et facias idem quod dixi tibi de merenda.
A. Nunquam fuit melius consilium dari.
B. Fac igitur ut memineris, et utere cum voles.
A. Utar equidem, quoties erit opus.

COLL. LXXXIV.

A. Unde venis ?
B. Domo.
A. Quid affers illinc ?
B. Merendam.
A. Quis permisit tibi exire ?
B. Præceptor ipse.
A. Quomodo probabis istud ?
B. Adeamus illum, ut consulamus.
A. At vide quid agas.
B. Timeo nihil in hac re.
A. Esne adeo securus ?
B. Qui dicit verum, debet timere nihil.
A. Ista sententia est vera quidem, sed quotusquisque non mentitur ?
B. Sum certus me nihil mentiri nunc.

A. Perſuades mihi propemodum; abi, credo tibi, quia nunquam deprehendi te in mendacio.

B. Gratia ſit Deo, quem precor ut cuſtodiat me integrum et purum.

A. Utinam omnes precarentur ex animo, nunc recipe te, ut edas tuam merendam.

COLL. LXXXV.

A. Qui ſunt victores hac hebdomade?

B. Ubi eras cum rationes redderentur?

A. Accerſitus fueram a patre; ſed qui ſunt victores? dic, quæſo.

B. Ego et Puteanus.

A. Jamne habuiſtis præmium?

B. Habuimus.

A. Quodnam?

B. Duodenas juglandes.

A. Heu! quale præmium!

B. Eho, inepte! æſtimas ergo præmium ex pretio rei?

A. Video nihil aliud hic æſtimandum.

B. Es ſordidus, qui inhias ſic lucro; non meminiſti verbum præceptoris?

A. Quod verbum?

B. Præmium datur non lucri cauſa, ſed honoris.

A. Nunc reminiſcor; ero poſthac diligentior.

B. Sic ſapies tandem.

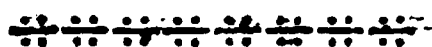

COLL. LXXXVI.

A. Impetraſtis facultatem ludendi?

B. Impetravimus.

A. Ad quod usque tempus ?
B. Usque ad cœnam.
A. Qui dederunt versus ?
B. Primi et secundi.
A. Quid fecerunt cæteræ classes ?
B. Quisque primus decurio trium proximarum classium pronunciavit unam sententiam è Sacris Literis.
A. Nonne precati estis, ut solemus ?
B. Precati sumus, et quidem ludimagistro præsente ; tu vero ubi eras ?
A. Iveram domum, accersitus à matre.
B. Nunc igitur, quid cogitas facere ?
A. Ludere sesquihoram, deinde recipere me ad studium.
B. Vin' tu ut sim collusor ?
A. Quidni velim ?
B. Quo lusu exercebimus nos ?
A. Nullus est jucundior mihi palmaria pila.
B. Nec mihi quidem.
A. Videamus igitur, an cæteri sortiti sint partes; nam si luderemus soli, esset minus voluptatis.
B. Videamus.

COLL. LXXXVII.

A. Quæ arbores sunt in vestro horto ?
B. Habemus hortum suburbanum, in quo sunt olera quibus vescimur quotidie ; præterea sunt in fundo nostro bini horti consiti variis arboribus.
A. Quæ olera sunt in horto ?
B. Mater posset respondere tibi melius de hoc ; nam versatur sæpe illic, aut causa serendi, aut sarriendi, aut colligendi aliquid.

A. Accipere plagas; sed ignosce mihi, quæso, præceptor.

A. Cur non petivisti potestatem exeundi?

B. Quia non audebam interpellare te.

A. Quid agebam?

B. Tenebas libellum, et legebas aliquid.

A. Potest fieri, sed tamen vos interpellatis me sæpe ob leviorem rem; nunc igitur para te ad vapulandum.

B. Parce mihi, obsecro, præceptor.

A. Sine ut cogitem aliquantisper prius; age parco, tum quia confiteris ingenue, tum quod videris mihi studiosus satis.

B. Ago tibi maximas gratias, humanissime præceptor.

COLL. XCI.

A. Præceptor, licetne dicere pauca?

B. Loquere.

A. Nos duo proponebamus, si placeret tibi, ire, dum cæteri ludunt, foras, ambulatum.

B. Quo vultis ire?

A. In proxima suburbana.

B. Quid autem agetis inter ambulandum?

A. Tractabimus aliquod colloquium, sed de bonis et honestis rebus; hæc serenitas temporis, et tam pulchra facies terræ, præbebunt nobis aliquod argumentum.

B. Nunquam deest materia laudandi Dei, duntaxat veris cultoribus ejus.

A. Nunquam projecto. Sed ut revertamur ad propositum; permittes nobis, præceptor, prodire extra urbem?

COLL. LXXXIX.

A. Salve, præceptor.
B. Salvete et vos; an omnes surrexerunt?
A. Omnes præter parvulos.
B. Nunquis ægrotat?
A. Nemo, gratia Deo.
B. Quid agunt?
A. Alii induunt se, alii student graviter.
B. Adestne hypodidascalus vobis?
A. Jamdudum.
B. Ite igitur precatum, ac commendate vos diligenter Deo per Jesum Christum nostrum deprecatorem; deinde pergite in vestris studiis usque ad horam jentaculi.
A. Ita solemus, præceptor.
B. Credo equidem; sed quia estis fere somniculosi ac negligentes, idcirco admoneo vos sæpius.
A. Habemus gratiam, præceptor humanissime; nunquid vis præterea?
B. Dic famulo ut adferat togam.

COLL. XC.

A. Demiror unde venias nunc?
B. Redeo domi, præceptor.
A. Cur ivisti domum?
B. Petitum merendam.
A. Quamobrem non attulisti?
B. Mater erat occupata.
A. Quid tum debuisti exire injussu meo?
B. Non debui, fateor.
A. Quid meruisti igitur?

A. Precamur idem tibi ex animo.
B. Sed heus! quando aderitis huc?
A. Cras vesperi, Deo juvante.
B. Cura ut memineris promissi.
A. Curabo.
B. Scilicet, ut soles.
A. Imo melius spero. Nunquid vis?
B. Ut dicas salutem parentibus meis verbis.
A. Faciam libenter; vale iterum, præceptor.
B. Vos valete quoque; at ambulate lento gradu propter æstum solis.
A. Ita solemus facere.

COLL. XCIII.

A. Licetne mihi adire tutorem, præceptor?
B. Quæ causa movet te?
A. Ille jussit, ut convenirem se hodie, si liceret.
B. Quando jussit?
A. Nudiustertius.
B. Ubi vidisti illum?
A. In area, quæ est è regione templi.
B. At vide ne mentiaris.
A. Mendacium absit à me; si vis, dabo aliquot ex condiscipulis testes, qui aderant mecum.
B. Qui sunt illi?
A. Daniel et Corderius; visne ut accersam?
B. Mane, ego conveniam illos; sed dic mihi, quid eget tutor tua opera?
A. Ad describendum aliquid.
B. Qua hora igitur vis adire illum?
A. Nunc si placet tibi?
B. Quando redibis huc?

A. Cum primum dimiserit me.

B. Nunc abi, atque dicito illi plurimam salutem ex me.

A. Faciam libenter.

COLL. XCIV.

A. Licetne prodire, præceptor ?

B. Quo ?

A. Primum ad sartorem, deinde ad tonsorem ?

B. Cur ad sartorem ?

A. Ut curem tibalia reficienda.

B. Suntne lacerata ?

A. Adeo lacerata ut non possum induere.

B. Cur ad tonsorem ?

A. Ut ostendam illi ulcus quod subortum est his diebus in femore.

B. Detege ut videam.

A. Vide, quando ita placet tibi.

B. Est furuculus.

A. Ita conjiciebam.

B. Cum aperueris tonsori, roga illum ut adhibeat emplastrum aptum ulceri.

A. Faciam ut suades.

B. Sed nunquis est qui velit prodire tecum ?

A. Imo, Joannes Flavianus.

B. Quod negotium habet ?

A. Vult adire tonsorem quoque.

B. Ite una igitur, et redite similiter.

A. Nunqnid vis præterea ?

B. Ut maturetis reditum, ne multemini vestra merenda.

COLL. XCV.

A. Convenisti Petrum hodie, igitur ?

B. Hodie.

A. Ubi ?

B. In templo.

A. Quota hora ?

B. Octava matutina.

A. Nunquid rogasti eum quando sit rediturus ad scholam ?

B. Rogavi.

A. Quid dixit ?

B. Dixit se nescire.

A. Debuisti exhortari ad reditum.

B. Feci, et multis verbis quidem.

A. Fecisti bene, sed quid ille respondit ?

B. Se detineri adhuc a patre ed colligendos fructus.

A. Quid si scribas ad patrem ipsum de statu nostræ scholæ ? nam fortasse movebitur ut remittat filium citius.

B. Si videtur ita tibi, faciam ídque diligenter.

A. Fac igitur primo tempore ; sed audi, scribe plenissime ; deinde ostende tuas literas mihi, priusquam des perferendas.

B. Faciam sedulo, præceptor.

COLL. XCVI.

A. Qua pecunia emisti illum librum ?

B. Qua censes, nisi mea ?

A. Miror unde habueris.

B. Quid miraris ? an debeo reddere rationem tibi ?

A. Egone exigo ?

B. Videris exigere.

A. Non exigo, inquam, ſed ſolemus confabulari ſic inter nos familariter et libere.

B. Ea res, fateor, confert plurimum ad facultatem loquendi Latine ; ſed eſt nemo tam lenis, quin ſubiraſcatur interdum.

A. Eſt ut dicis, ſed ira puerorum eſt brevis.

B. Quod autem rogabas de pecunia, accepi eam à patre.

A. Quando venit ?

B. Octo dies abhinc.

A. Mirror quod non viderim eum.

B. Non eſt quod mireris.

A. Quid ita.

B. Quia moratus eſt vix ſeſquihoram ; nam quum deſcendiſſet de equo, atque allocutus eſſet me paucis ; aſcendamus, inquit, in tuum cubiculum, ut loquar liberius tecum.

A. Sed antequam narres cætera, velim ſcire quid ſibi vellet ejus tam inopinatus adventus.

B. Audierat quodam falſo rumore, ut fit, me egrotum eſſe.

A. Quid ille, cum invenit te valentem, præter ſpem ?

B. Gaviſus eſt mirifice.

A. Quis dubitat ?

B. Præterea, egit maximas gratis Omnipotenti Deo.

A. Audio hæc libenter ; perge, quæſo.

B. Tum percontatur me de valetudine : precamur una, non, ſine gratiarum actione ; tandem quærit ecquid mihi opus ſit.

A. Opus eſt, pater, inquam. Qua re eges ? inquit.

Libro decim assium, inquam; tum ille promit ex marsupio solidum, dat mihi in manum, et vale dicto, statim censcendit equum, atque abit.

A. Cur dedit tibi plus quam petiveras?

B. Quæris istud inepte, scilicet, erat ita lætus, quia offenderat me sanum præter spem; quod si petiissem vel aureum coronatum, dedisset mihi tam facile.

A. O quantum debes illi summo patri, qui dedit tibi adeo bonum patrem!

B. Ne potest quidem cogitari quantum debeam; nam etiamsi dedisset malum, deberem tamen non parum.

A. Sed quid cessamus ire auditum prælectionem? jam instat tertia hora.

B. Omnia sunt parata mihi.

A. Et mihi quoque.

B. Eamus ergo in auditorium.

COLL. XCVII.

A. Audio fratrem tuum revenisse jam ex Germania.

B. Sic est.

A. Rediitne solus?

B. Non omnino.

A. Quis igitur venit cum illo?

B. Quidam civis hujus oppidi, qui habitaverat illic fere biennium.

A. Cur ivit frater?

B. Missus fuit à patro, ut disceret loqui Germanice.

A. Quamobrem igitur non fuit illic diutius ?

B. Non poterat ferre desiderium matris.

A. O tenellum adolescentem ! quotum annum agit ?

B. Decimum septimum, si mater meminit recte, ex qua audivi id sæpius

A. Age, quo vultu adventus ejus acceptus est à patre ?

B. Rogas ? pater non sustinuit aspicere ; quinetiam, nec dignatus est salutare nec alloqui, sed jussisse eum abire è conspectu suo.

A. Quid præterea ?

B. Nisi mater intercessisset cum lachrymis, jusserat apparitorem accersi, qui conjiceret miserum in carcerem.

A. Atqui non poterat injussu magistratus.

B. Nescio, tamen conabatur.

A. Quid factum est postea ? cubuitne vestræ domi ?

B. Minime vero.

A. Ubi igitur ?

B. Nosti meæ sororis virum ?

A. Tanquam te.

B. Missus est eo à matre, dum patris ira defervesceret.

A. Quid accidit tandem ?

B. Mater egit cum nostris propinquis et amicis, ut mitigarent iratum patrem.

A. Sic igitur tuus frater rediit in gratiam cum patre.

B. Id fuit non magni negotii ; nam jam patrem cœperat pœnitere quod excanduisset sic, quodque accipisset filium tam graviter.

A. Nempe, dies lenierat ejus iram.

B. Tamen recepit eum ea lege, ut promitteret ſe rediturum in Germaniam ſtatim à vindemia.

A. Vide quam ineptus iſte affectus in noſtras matres ſit.

B. Atqui matres ipſæ ſunt in cauſa ; nam cur amant nos adeo tenere ?

A. Eſt difficile cogere naturam. Teneſne verſum ex Horatio in eam ſententiam ?

B. Maxime.

COLL. XCVIII.

A. Quando rediiſti domo ?

B. Tantum hodie.

A. Ubi eſt tuus frater ?

B. Manſit domi.

A. Cur manſit ?

B. Ut pranderet cum matre.

A. Cur non manſiſti et tu ?

B. Pranderam jam cum patre.

A. Quis miniſtrabat vobis ?

B. Ancilla.

A. Ubi erat mater ?

B. Domi etiam, ſed occupata.

A. In qua re ?

B. In recipiendo tritico quod fuerat advectum nobis.

A. Quando redibis domum ?

B. Quum accerſar à patre.

A. Quo die iſtud erit ?

B. Fortaſſe ad quatuor dies hinc.

A. Cur vos commeatis tam ſæpe ?

B. Sic parentes volunt.

A. Quid agitis domi ?

B. Quod jubemur à parentibus.

A. Sed interim tempus ſtudiorum perit.

B. Non omnino perit.

A. Quid igitur?

B. Quoties pater non eſt neceſſario occupatus, exercet nos omnibus horis; mane, ante et poſt prandium, ante cœnam, à cœna diu ſatis; poſtremo etiam antequam eamus cubitum.

A. Quibus rebus exercet vos?

B. Exigit à nobis ea potiſſimum quæ didicimus totâ hebdomade in ſchola; inſpicit themata, ac interrogat nos de iis; ſæpe dat nobis aliquid deſcribendum Latine, vel Anglice; interdum etiam proponit nobis ſententiam vernaculo ſermone vertendam Latine; interdum, contra, jubet reddere aliquid Latinum Anglice; poſtremo, ante cibum et poſt, ſemper legimus aliquid ex ſcripturis ſacris Anglice, idque tota familia præſente.

A. Nihilne interrogat de catechiſmo?

B. Facit id omni Dominico die, niſi fortaſſe abſit domo.

A. Narras mira, ſi modo ſint vera.

B. Imo ſunt longe plura quam quæ narravi; nam oblitus ſum civilitatem morum de qua etiam ſolet admonere nos, in menſa.

A. Cur pater veſter ſumit tantum laborem in docendis vobis?

B. Ut ſic intelligat, num ludamus operam in ſchola, et abutamur tempore.

A. Diligentia hominis eſt mira, atque adeo prudentia; O quam devincti eſtis cœleſti Patri, qui dedit vobis talem patrem terra!

B. Faxit ille, ut nunquam obliviſcamur hoc, et ejus cætera beneficia.

A. Istud est bonum et pium optatum; cura ut habeas non modo in ore, sed in animo etiam.

B. Habeo tibi gratias, quod mones me tam fideliter.

A. Debemus officium monendi bene omnibus, sed maxime fratribus.

B. Fratribusne solis igitur?

A. Dico eos potissimum fratres hic, qui sunt conjuncti nobis ex fide in Christo.

B. Judicas recte, sed viso num frater reverterit tandem domo; nam est admodum promptus ad cessandum.

COLL. XCIX.

A. Ades, Bernarde.

B. Adsum, præceptor.

A. Quid agunt tui duo condiscipuli?

B. Docentur adhuc à subdoctore.

A. Tune pronunciasti jam contextum prælectionis in crastinum mane?

B. Pronunciavi.

A. Satisne recte?

B. Satis, gratia Deo.

A. Quis audivit te?

B. Ludimagister.

A. Bene habet; sed est quod velim monere te.

B. Ego percupio audire istud.

A. Cogitandum tibi sæpenumero, quantum debeas Deo, largitori omnium bonorum, qui dederit tibi et ingenium, et tam felicem memoriam.

B. Quid non debeam illi, qui dedit mihi omnia?

A. Dic aliquot ejus præcipua beneficia, quemadmodum docui te aliquando.

B. Ille cœlestis Pater dedit mihi corpus, animam, vitam, bonam mentem, bonos parentes, locupletes, nobiles, bene affectos erga me; et qui non modo suppeditant mihi copiose omnia necessaria ad hanc vitam, sed etiam, quod est longe maximum, curant me instituendum tam diligenter bonis literis, et bonis moribus, ut nihil sit requirendum præterea.

A. Dixisti omnia ista vere, sed prætermisisti unum quod est singulare beneficium Dei. Scin tu quid sit?

B. Sine me cogitare paulisper.

A. Cogita otiose.

B. Nunc ego reminiscor, sed nescio quibus verbis possim exprimere id pro magnitudine rei.

A. Tamen dic quomodo possis.

B. Cogito etiam atque etiam.

A. Dic tandem.

B. Beneficia Dei erga me sunt innumerabilia, in corpore, in animo, in externis rebus; sed nullum potest cogitari nec dici majus, quam quod dederit mihi gratis suum unicum filium; qui redemit me miserimum peccatorem, et captum sub tyrannide Satanæ, ac destinatum æternæ morti; idque sua morte crudelissima, et maxime ignominiosa omnium.

A. Dixisti apte satis, et fere totidem verbis quot docueram te alias; sed nunquid Deus præstitit hoc tantum beneficium tibi uni?

B. Minime vero.

A. Quibus prætera?

B. Omnibus, quotquot crediderint evangelio fideliter ac vere.

A. Age, profer locum ex evangelio sancti Joannis in eam sententiam.

B. Deus sic dilexit mundum, ut daret suum unicum filium, ut omnis qui credit in eum, non pereat sed habeat æternam vitam; nam Deus non misit suum filium in mundum, ut condemnet mundum, sed ut mundus servetur per eum; qui credit in eum non condemnatur, vero qui non credit condemnatus est jam; quia non credit in nomen unigeniti Filii Dei.

A. Hactemus satis, sed cujus sunt ista verba?

B, Christi ipsius, loquentis de se.

A. Quem alloquitur?

B. Nicodemum, qui venerat ad eum nocte.

A. Christus ipse noster unicus servator fixit, ut proficias magis ac magis in cognitione ipsius.

B. Faciet, spero.

A. Perge igitur, ut cæpisti, alacriter, quod Deus vertat in gloriam sui nominis.

B. Ita precor.

A. Eamus cœnatum.

COLL. C.

A. Tuus pater, ut accepi, rediit è Gallia.

B. Rediit sane.

A. Quando?

B. Die Lunæ, vesperi.

A. Non fuit ejus adventus molestus tibi.

B. Quid, molestus! imo vero jucundissimus: Sed cur rogas istud?

A. Quia fortasse, illo absente, est tibi potestas vivendi liberius

B. Nescio quam libertatem narras mihi.

A. Potandi, ludendi, cursitandi.

B. An putas igitur me agere nihil aliud, dum pater abest?

A. Sic fere omnes solent.

B. Dissoluti pueri quidem! Nam quod attinet ad me, vivo sic, patre absente, ut eo præsente; bibo quantum est satis, ludo cum tempus postulat, non discurro, sed prodeo in publicum cum bona venia matris, cum habeo aliquid negotii.

A. Esne tantopere subditus matri?

B. Æque ac patri; nam quid putas, nonne est præceptum Domini æquale de utroque; Honora, inquit, tuum patrem et tuam matrem: Quid inquit Paulus noster? Filii, obedite parentibus in Domino: Nonne pater et mater continentur nomine parentis?

A. Istuc observatur à Latinis auctoribus.

B. Quinetiam, si esset quid discrimen reverentiæ, plus videretur optimo jure deberi matribus, ut quæ pertulerunt tantos dolores ac labores propter nos.

A. Novi ista; et omnia, quæ dixisti, placent mihi.

B. Cur ergo repugnabas mihi?

A. Ut accerserem materiam sermonis ea repugnantia; nam, ut tute nosti, præceptor hortatur nos sæpe, ut impendamas nostrum otium ejusmodi sermonibus.

B. Sane est bonum otium quod consumitur in honesto negotio.

A. Huc pertinet istud apophthegma Africani, qui dicebat, Se nunquam esse minus otiosum, quam cum esset otiosus; ut didicimus ex Cicerone.

B. Sed nunc tempus admonet ut imponamus finem huic sermoni.

A. Mones recte ; nam fortaſſe cœna tardatur tua cauſa domi.

B. Loquemur plura in noſtro proximo congreſſu, ſi Dominus permiſſerit.

A. Precor tibi proſperam noctem.

B. Et ego tibi.

Phillips Academy
2/28/36

